הלכות תפילין מזוזה וספר תורה פרק ז' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור — הלכות ספר תורה פרק ז'

הלכה א: מצות כתיבת ספר תורה

דער רמב"ם ווערטער: מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו, שנאמר "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" — כלומר כתבו את התורה שיש בה שירה זו. ואף על פי שהניחו לו אבותיו ספר תורה, מצוה לכתוב משלו. כתבו בכתב ידו — הרי הוא כאילו קיבלה מהר סיני. ואם אינו יודע לכתוב — אחרים כותבין לו. וכל המגיה בספר תורה אפילו אות אחת — כאילו כתבו כולו.

פשט:

יעדער אידישער מאן האט א מצות עשה צו שרייבן א ספר תורה פאר זיך אליין. אפילו ער האט גע'ירש'נט איינע, דארף ער שרייבן א נייע. שרייבט ער אליין — איז ער כאילו קיבלה מהר סיני. קען ער נישט שרייבן — קען א צווייטער שרייבן פאר אים. ווער עס איז מגיה אפילו איין אות — איז כאילו ער האט עס אלעס געשריבן.

חידושים און הסברות:

1) דער מקור פון די מצוה — "כתבו לכם את השירה הזאת":

דער רמב"ם לערנט אז "השירה הזאת" מיינט נישט נאר שירת האזינו אליין, נאר **די גאנצע תורה וואס האט אין זיך די שירה**. דאס איז אינטערעסאנט — פארוואס זאל די גאנצע תורה הייסן "שירה"? ספר משפטים איז דאך נישט קיין שירה. אבער אזוי לערנען חז"ל — די גאנצע תורה ווערט גערופן "שירה".

2) פארוואס קען "השירה" נישט מיינען נאר שירת האזינו:

מ'קען נישט מקיים זיין דעם פסוק ליטעראלי דורך שרייבן נאר שירת האזינו, ווייל **"אין כותבין את התורה פרשיות פרשיות"** — מ'טאר נישט שרייבן נאר איין פרשה פון דער תורה באזונדער. ווען איינער וואלט געשריבן נאר שירת האזינו, וואלט ער עובר געווען אויף דעם.

3) דער שטאטוס פון "אין כותבין פרשיות פרשיות":

איז "אין כותבין את התורה פרשיות פרשיות" א דאורייתא אדער א דרבנן? דער מחודש'דיגער ענטפער: **עס איז נישט א באזונדערע דין (לא דאורייתא ולא דרבנן), נאר עס איז דער גדר פון מצות כתיבת ספר תורה גופא** — א ספר תורה איז מעצם זיין וועזן איין מקשה אחת, פון בראשית ביז וזאת הברכה. עס איז נישט דא קיין באזונדערע "איסור לכתוב פרשיות פרשיות" — עס איז פשוט א סתירה צום גדר פון וואס א ספר תורה איז. (שפעטער אין די הלכות שטייט אז א חומש מעג מען יא שרייבן במגילה, אבער נישט פרשיות פרשיות.)

4) א "ריזענעבל רידינג" פון דעם פסוק:

ווי האט מען אמאל געטראפן א שירת האזינו אליין? עס איז תמיד געווען א חלק פון דעם ספר. ממילא, אז מ'שרייבט דעם ספר, האט מען אויטאמאטיש די שירה. דאס איז א "ריזענעבל רידינג" פון דעם פסוק.

5) דער קאנטעקסט פון דעם פסוק שטיצט דעם פשט:

דער פסוק זאגט "למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל" — די שירה זאל זיין אן עדות. ווי גייט מען געדענקען די שירה? נישט דורך שרייבן א באזונדער קמיע מיט די שירה — דאס וואלט געווען "נישט אינטערעסאנט." **נאר ווייל יעדער איד גייט האבן א ספר תורה, גייט די שירה ממילא זיין אן עדות** — אלס א חלק פון דעם גאנצן ספר.

6) "ואף על פי שהניחו לו אבותיו" — די מצוה פון כתיבה, נישט נאר בעלות:

אפילו ער האט שוין א ספר תורה "לעצמו" (גע'ירש'נט), דארף ער נאך שרייבן א נייע. ווייל די מצוה איז נישט נאר צו **האבן** א ספר תורה, נאר צו **שרייבן** איינע. דאס ווערט פארבונדן מיט דעם המשך פון פסוק: "ולמדה את בני ישראל" — דער אקט פון שרייבן איז א סארט לימוד, א חיבור מיט דער תורה. ווען א מענטש שרייבט אליין א ספר תורה, איז עס א גאנץ אנדערע זאך ווי ווען איינער שרייבט פאר אים.

7) צוויי לעוועלס אין דער מצוה:

דער רמב"ם חילק צווישן צוויי מדרגות:

- **שרייבט ער אליין** ("כתבו בכתב ידו") — האט ער די מעלה פון **"כאילו קיבלה מהר סיני"** — ער איז עוסק אין "מאכן" די תורה, ענליך צו מתן תורה. רש"י'ס פשט: פארוואס האט מען מקבל געווען ביי סיני? ווייל מען האט געמאכט די תורה. ווען איינער שרייבט א ספר תורה, מאכט ער אויך א תורה.

- **א צווייטער שרייבט פאר אים** — ער איז יוצא די מצוה פון "ליכתוב משלו", אבער ער האט נישט די מעלה פון "כאילו קיבלה מהר סיני."

8) "כאילו קיבלה מהר סיני" — וואס מיינט עס?

ווען א מענטש שטרענגט זיך אן און שרייבט די גאנצע תורה, און נאכדעם ליינט ער עס — איז עס א מין חיבור מיט דער תורה וואס איז אזוי ווי ער האט עס מקבל געווען פון סיני. דער סופר איז נאכדעם דער בעל קורא — עס איז א מין סארט חיבור.

9) די ספר תורה פון דער מצוה איז נישט פאר שול-לייענען:

די ספר תורה וואס מ'שרייבט פאר דער מצוה איז נישט געמיינט אז מ'זאל עס לייגן אין שול און איינער זאל לייענען דערמיט — עס איז א פערזענלעכע מצוה פון "לכתוב לעצמו."

10) דער טעם פון "ליכתוב משלו" — ווייל א תורה ווערט אלט:

א הסבר פארוואס יעדער דור זאל שרייבן א נייע תורה: א ספר תורה ווערט אלט און "בלה", אויסגעריבן, נישט שיין. דערפאר דארף מען א נייע. דאס איז אנדערש ווי תפילין, וואס קענען זיין "שלא כסדרן" — ביי תפילין דארף מען עס נאר האבן, אבער א תורה וואס מען נוצט צום לערנען דארף זיין פריש און גוט.

11) צוויי מצוות קאמביינד:

דא זענען צוויי מצוות צוזאמענגעשטעלט: (א) א מצוה אויף דעם יחיד — אז יעדער איד זאל דורכגיין דעם פראצעס פון שרייבן א ספר תורה און לערנען דערפון ("כאילו קיבלה מהר סיני"); (ב) א ברייטערע מצוה — אז עס זאל זיין גענוג ספרי תורה אין דער סיסטעם, אז ווער עס קען נישט אליין שרייבן, זאל כאטש יוצא זיין דורך אן אנדערן.

12) פשט אין "מגיה בספר תורה אפילו אות אחת — כאילו כתבו כולו":

דער פשט פון "מגיה" איז נישט סתם שרייבן איין אות ביי א סיום ספר תורה (וואס איז סתם א חיבת מצוה). דער אמת'ער פשט איז: ווען איינער האט א ספר תורה (אפילו א גע'ירש'נטע אדער געקויפטע) וואס איז שוין אלט, און ער גייט עס דורך, פרישט עס איבער, פאררעכט א צובראכענע אות אדער א טעות — דאס איז "מגיה." ווייל די עיקר מצוה איז נישט די ארבעט פון שרייבן, נאר אז עס זאל זיין א נייע, גוטע תורה געשריבן פאר דיר. אויב דו האסט עס מגיה געווען און עס גוט געמאכט, איז עס אויך גוט.

13) דער מנהג פון שרייבן אן אות ביי א סיום ספר תורה:

דער היינטיגער מנהג וואו מען איז מכבד מענטשן צו שרייבן אן אות ביי א סיום ספר תורה – דאס איז א חיבת מצוה, אבער דאס איז נישט ממש דער פשט פון "מגיה" אין דער רמב"ם. דער רמב"ם'ס "מגיה" רעדט פון ממש פארריכטן א פעלער אדער א צובראכענע אות.

דער רא"ש'ס שיטה: כתיבת ספר תורה בזמן הזה

חידושים און הסברות:

1) דער רא"ש'ס יסוד – די מצוה איז צום לערנען, נישט צום ליינען אין שול:

דער רא"ש (הלכות ספר תורה, געדרוקט אין בעק פון די גמרא) זאגט אז די מצוה פון שרייבן א ספר תורה איז נאר געווען אין זייער צייט ווען מען האט טאקע געלערנט פון דער ספר תורה אליין. היינט אז מען נוצט נישט די ספר תורה צום לערנען – נאר פאר קריאת התורה (א תקנת חכמים) – איז מען מחויב צו קויפן חומשים, משניות, גמרות, ווייל דער תכלית המצוה איז צו לערנען דערפון, נישט צו ליינען פאר'ן עולם.

2) דער רא"ש מיינט עס ממש למעשה:

דער רא"ש מיינט נישט בלויז אז מיט קויפן ספרים איז מען "אויך" מקיים אן ענין. דער רא"ש מיינט ממש אז מען איז נישט יוצא מצות כתיבת ספר תורה דורך מאכן א הכנסת ספר תורה – מען איז נאר יוצא דורך קויפן א גמרא פאר די ישיבה. דער גדר פון דער מצוה איז נישט "זאל זיין א ספר תורה אויף דער וועלט," נאר "זאל זיין וואס צו לערנען דערפון." (ר' חיים מאיר איז "ברוגז" אויף דער רא"ש.)

3) דער רא"ש וואלט נישט אויסגעמעקט ספרי תורה:

דער רא"ש מיינט נישט אז מען זאל אויפהערן שרייבן ספרי תורה בכלל. ער מיינט אז עס זאל זיין גענוג ספרי תורה (פאר קריאת התורה), אבער דאס אליין איז נישט דער קיום פון דער מצוה דאורייתא פון כתיבת ספר תורה.

4) חילוק צווישן תקנת קריאת התורה און מצות כתיבת ספר תורה:

יעדע שול דארף אוודאי האבן א ספר תורה – דאס איז א חיוב פון דער תקנה פון קריאת התורה. אבער דאס איז נישט דער דין פון מצות כתיבת ספר תורה. כתיבת ספר תורה איז א מצוה פרטית אויף א יחיד, נישט א מצוה אויף דער ציבור צו האבן א ספר תורה אין ארון הקודש.

5) דער רמב"ם vs. דער רא"ש:

דער רמב"ם זעט אויס אז ער האלט אז שרייבן א ספר תורה איז אן זיך א מצוה (אויך היינט). דער שולחן ערוך ברענגט דעם רא"ש. לויט דער רא"ש, ווען ער וואלט געמאכט דעם ספר, וואלט ער הלכות ספר תורה געשריבן אונטער הלכות תלמוד תורה, ווייל ער פארשטייט אז די מצות כתיבה איז נישט א גזירת הכתוב אז עס זאל עקזיסטירן א ספר תורה, נאר א מצוה כדי מען זאל לערנען דערפון.

6) אין דער רא"ש'ס צייט האט מען נאך געשריבן (נישט געדרוקט):

אין דער רא"ש'ס צייט (טאלעדא) איז נאך נישט געווען קיין דרוק – א סופר האט געשריבן א גמרא. דערפאר איז דער חילוק צווישן שרייבן א ספר תורה און שרייבן א גמרא נישט געווען אזוי גרויס ווי היינט.

7) קשיא אויפ'ן רא"ש:

אויב דער רא"ש זאגט אז די מצוה איז בזמן הזה געווארן א מצוה צו שרייבן ספרי הלכה ווייל דער טעם איז **כדי ללמוד** – פארוואס איז נישט געווען א מצוה אויך בימי חז"ל צו שרייבן תנ"ך? מ'האט דאך געדארפט לערנען תורה שבכתב אויך! פון וואו זענען געקומען ספרי נביאים וכתובים אין בתי מדרשים? ווער האט עס באצאלט? **תירוץ:** דער רא"ש רעדט אין א וועלט וואו מ'לערנט פון דער ספר תורה – ד.ה. די ספר תורה אליין איז געווען דער כלי פון לימוד. בימי חז"ל האט מען טאקע געלערנט פון דער ספר תורה גופא, אבער בזמן הזה לערנט מען נישט מער פון א ספר תורה, דערפאר איז די מצוה איבערגעגאנגען צו ספרי הלכה.

8) "כל איש מישראל" vs. "כל זכר":

דער רמב"ם זאגט ביי כתיבת ספר תורה **"כל איש מישראל"** אבער ביי דער מלך'ס מצוה זאגט ער **"כל זכר"**. דאס שטימט מיט דעם רא"ש'ס סברא אז די מצוה האט צו טון מיט לערנען – און פרויען זענען פטור פון תלמוד תורה.

9) [דיגרעסיע: ספאנסארן שיעורים ווי קיום פון כתיבת ספר תורה]:

לויט דער רא"ש, ווער עס איז מנדב שיעורים וואס רעקארדירן די גאנצע תורה כדי מענטשן זאלן קענען לערנען – איז מקיים די מצוה פון כתיבת ספר תורה. דאס איז א מאדערנע צורה פון "שרייבן" תורה אז מענטשן זאלן לערנען דערפון. דער רב שרייבער האט געמאכט א מצוה פון "בייס מלי ספרים" – קויפן ספרים, אפילו טיפע ספרים וואס מען לערנט נישט אלעס, ווייל עס קומט אלעמאל איינער וואס לערנט העלפט, אביסל מער.

10) א ברייטערע נקודה – הפצת התורה בכל דור:

פון דער מצוה פון כתיבת ספר תורה ווערט א גרעסערע מצוה פון הפצת התורה בכל דור ודור לויט די מציאות. דאס איז אוניק – קיינער זאגט נישט אזא זאך לגבי מזוזות אדער תפילין, אז דער גדר זאל זיך ענדערן לויט דער צייט.

הלכה ב: מצוות כתיבת ספר תורה פון א מלך

דער רמב"ם'ס ווערטער: "המלך מצווה לכתוב ספר תורה אחר לעצמו לשם המלך, יתר על ספר שהניח לו אביו... מגיהין אותה מספר העזרה... בצאתו למלחמה ספר תורה זה עמו, נכנס ויושב בדין והיא עמו... והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו... לא יסור ממנו אלא בלילה, או בנחת כשהוא נכנס לבית הכסא או לבית המרחץ."

פשט:

ווען איינער ווערט א מלך, האט ער שוין (אלס פרומער איד) מקיים געווען די מצוה פון כתיבת ספר תורה. אבער ווען ער זעצט זיך אויף דעם כסא מלכות, דארף ער שרייבן א נייע ספר תורה ספעציעל לשם מלכותו. דער דיוק קומט פון פסוק: **"והוא כשבתו על כסא ממלכתו."** דער מלך שלעפט זיך מיט דער ספר תורה אומעטום – ווען ער זיצט בדין, ווען ער גייט אין מלחמה, ער עפנט עס און לערנט כסדר.

חידושים:

1) דאפלטע הלכה ביים רמב"ם – פלא גדול:

דער רמב"ם ברענגט **ממש די זעלבע הלכה** אויך אין הלכות מלכים פרק ג' הלכה א' – ווארט-ביי-ווארט, אן שום צוגאב. דאס איז זייער אומגעוויינליך, און מ'ווייסט נישט פון נאך אזא פאל וואו דער רמב"ם שרייבט צוויי מאל געהעריג די גאנצע הלכה. דאס איז א "פלא פלאים." אפשר איז דאס א ראיה אז "מ'קען נישט מדייק זיין פון דעם רמב"ם" אין אזעלכע פעלער.

2) "לשם המלך" – צוויי פירושים:

(א) ווען א צווייטער שרייבט עס פאר אים, דארף ער עס שרייבן לשם המלך (ענליך צו דעם דין אז א סופר שרייבט לשמו).

(ב) ער דארף עס קויפן מיט כסף המלך – פון מלכות'דיגע געלט.

3) הגהה מספר העזרה:

דער מלך'ס ספר תורה ווערט מוגה לויט דעם ספר תורה וואס איז געלעגן אין דער עזרה פון בית המקדש – דער אריגינעלע, מדויק'סטע ספר, א קאפי פון עזרא הסופר אדער פון משה רבינו. אפשר איז דאס איינע פון די סיבות פארוואס דער מלך דארף האבן זיין אייגענע תורה – **כדי צו פרעזערווען די מדויק'דיגע מסורה.** דער מלך נעמט אחריות פאר דעם. אויב חלילה וואלט פאסירט א קאטאסטראפע, האט מען נאך אלץ א מדויק'דיגע קאפי ביים מלך.

4) דין פון מנדב א ספר תורה פאר א שול:

ווען איינער איז מנדב א ספר תורה פאר א בית המדרש אלס מתנה, **איז ער נישט יוצא די מצוה פון כתיבת ספר תורה** – ווייל די מצוה פאדערט אז

עס זאל זיין **זיינס**. דערפאר, רוב מענטשן וואס לייגן אריין א ספר תורה אין שול, **בארגן** עס נאר פאר די שול (לאזן עס דארט), אבער עס באלאנגט נאך צו זיי.

5) "בית גנזיו" — וואו לייגט מען די הדיוט-תורה:

די פשוט'ע תורה (פון פאר ער איז געווארן מלך) לייגט ער אריין אין **בית גנזיו** (זיין אוצר/סטארעדזש). א נארמאלער מענטש וואס האט א תורה לייגט עס אויך אין "בית גנזיו" — דאס מיינט אינדערהיים אין א קליינע ארון קודש.

6) פראקטישער טעם — ער זאל וויסן וואס צו טון:

ווען דער מלך איז יושב בדין, דארף ער וויסן וואס די הלכה איז. ער עפנט די ספר תורה, ער לערנט, ער טוט נישט גארנישט שלא על פי תורה. **"וקרא בו כל ימי חייו"** — ער קען עס אייביג עפענען. אפילו פרשת בראשית קען מען זיך לערנען וואס צו טון מיט א מלחמה, פון יוסף קען ער זיך אויסלערנען וועגן טעקסעס.

7) לויט דעם רא"ש (וואס האלט אז "סתם ספר תורה" שליסט אריין אלע ספרים און פוסקים) מיינט דאס אז דער מלך דארף מיטשלעפן מיט זיך כל התורה כולה — אן "אוצר החכמה" מיט א סיסטעם וואס ער קען א גאנצע צייט נאכקוקן. א היינטיגער מלך וואלט געדארפט האבן נישט נאר די תורה אליין, נאר אויך וואס דער חזון איש זאגט, וואס דער שר הביטחון זאגט — א גאנצע ביבליאטעק.

8) דער רמב"ם'ס ערשטע בליק פון א מלך ישראל:

דאס איז די ערשטע מאל וואס דער רמב"ם גיט אונז א "דיסקריפשאן" פון דעם מלך — און דער בילד איז פון א חכם, א מלך וואס זיצט בדין און קוקט אין ספר תורה. דער רמב"ם'ס אידעאל פון מלכות איז א מלכות פון חכמה.

9) ענליכקייט צו תפילין:

ווען דער מלך עסט אדער מאכט א סעודה, לייגט ער די ספר תורה אראפ **כנגדו** (לעבן זיך, אבער נישט אויף זיך). דאס איז ענליך צו דעם דין ביי תפילין — אז ווען מ'עסט, לייגט מען אראפ די תפילין כנגדו.

10) משל פון אמעריקאנער פרעזידענט:

אזוי ווי אן אמעריקאנער פרעזידענט קומט אומעטום מיט דעם "סוטקעיס" מיט וויכטיגע דאקומענטן און קאודס — אזוי קומט דער מלך אומעטום מיט זיין ספר תורה.

11) [דיגרעסיע: דער מלך אלס שופט:]

אין תנ"ך שטייט "וישב דוד להושיב את עמו למשפט", ביי שלמה המלך שטייט וועגן זיין חכמה — ס'זעט אויס אז דער מלך איז אריגינעל געווען א שופט. אבער אין מסכת סנהדרין שטייט "מלך לא דן ולא דנין אותו" — מ'לאזט נישט דעם מלך זיין א דיין (ס'ווענדט זיך אויב ער איז מלך בית דוד אדער מלך ישראל, און אויב ער איז א צדיק). ווערט פארגעשלאגן אז "יושב ודן" מיינט נישט דין תורה אין א בית דין, נאר ער "דן'ט ארץ ישראל" — ער פירט דאס לאנד. אדער אפשר מיינט עס ער זיצט ביי ישיבות מיט זיין קאבינעט, מאכט א דיון, און נעמט דעם ספר תורה צו קוקן וואס שטייט אין תורה.

הלכה וועגן צוויי ספרי תורות פאר דעם מלך

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מלך כותב ספר תורה אחד לעצמו קודם שיתמלך... צריך לכתוב אחר שנתמלך שני ספרי תורות. אחת לו ואחת לבית גנזיו, והשני יהיה עמו — לא יסור ממנו אלא בלילה, או בנחת כשהוא נכנס לבית הכסא או לבית המרחץ."

פשט:

אויב דער מלך האט שוין געהאט א ספר תורה פון פאר ער איז געווארן מלך (די הדיוט'ס מצוה), דארף ער נאך שרייבן צוויי נייע ספרי תורות ווען ער ווערט מלך — איינס פאר בית גנזיו, און איינס וואס גייט מיט אים אומעטום.

חידושים:

1) פארוואס דארף ער נייע שרייבן?

דער חילוק איז אז פריער האט ער געשריבן "לשם יאנקל" (אלס הדיוט), יעצט דארף ער שרייבן "לשם המלך." אבער ווערט אויך געפרעגט: ער איז שוין דער מלך, ביידע זענען לשם המלך? ענטפער: ער דארף האבן איינס פאר זיך אלס אינדיווידואל (בית גנזיו) און איינס וואס גייט מיט אים.

2) דאפלונג אין רמב"ם:

די הלכות שטייען דריי מאל — צוויי מאל דא (אין הלכות ספר תורה) און נאכאמאל אין הלכות מלכים פרק ג' הלכה א'. דאס איז "זייער מאדנע."

3) וויאזוי טראגט דער מלך דעם ספר תורה?

דער רמב"ם זאגט נישט וויאזוי פונקטליך דער מלך שלעפט זיך ארום מיט דעם ספר תורה. ביי תפילין איז דא הלכות וויאזוי מ'האלט עס, אבער ביים מלך'ס ספר תורה שטייט נישט. אפשר איז עס אזוי ווי א קייטל וואס הענגט פון אים, אדער אפשר ענלעך צום חושן ואפוד ביים כהן גדול. עס בלייבט אן אפענע שאלה.

הלכות כתיבת ספר תורה — "נאה ביותר"

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ספר תורה שכותבין... כותב כתיבה מסוכנת נאה ביותר. אויב עס איז געשריבן אן שרטוט, אדער מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף — פסול, לפי שאינו נאה."

פשט:

דער כלל פון אלע הלכות פון כתיבת ספר תורה איז "נאה ביותר" — מ'דארף שרייבן אויפ'ן שענסטן אופן.

חידושים:

1) וואס מיינט "נאה ביותר"?

"נאה ביותר" מיינט נישט "היותר נאה" (דאס אבסאלוט שענסטע וואס עקזיסטירט), נאר "זייער שיין" — שטרענג דיך אן צו שרייבן דיין בעסטע. ווייל ס'קען נישט זיין אז יעדער איינער זאל שרייבן דאס אבסאלוט שענסטע — דאס וואלט געשאפן א קאמפעטישן.

2) חקירה — שרייבן אליין vs. קויפן א שענערע:

אויב א מענטש קען שרייבן אבער זיין שריפט וועט זיין שוואך/מעסי, אבער ער קען קויפן א שענערע ספר תורה פון א מומחה — וואס זאל ער טון? זאל ער שרייבן אליינס כדי מקיים צו זיין "כתבו לכם" (די עצם מצוה פון שרייבן), אדער זאל ער נעמען יענעמ'ס שענערע ספר תורה צוליב "נאה ביותר"? "זה אלי ואנוהו" איז נאר א הידור מצוה, אבער דער רמב"ם זאגט אז אויב ס'איז נישט "נאה ביותר" איז עס פסול — וואס איז שטארקער ווי בלויז הידור.

3) "נאה ביותר" אלס כלל פאר אלע קומענדיגע הלכות:

אלע הלכות וואס דער רמב"ם גייט ברענגען (שרטוט, ספעיסינג, א.א.וו.) זענען בעיקר פרטים און דיוקים אין וויאזוי צו דערגרייכן "נאה ביותר."

4) פראקטישער טעם:

אויב דער ספר תורה איז געמאכט פאר ליינען, דארף עס זיין שיין געשריבן כדי מ'זאל קענען גוט ליינען.

5) "כתב בית יוסף":

ס'ווערט דיסקוטירט אויב דאס מיינט א ספעציפישע שריפט-סטייל (פאנט), אדער מער אלגעמיין אז מ'זאל נוצן דעם שענסטן סטייל. דער רמב"ם רעכנט אז מ'ווייסט שוין פון וועלכע שריפט מ'רעדט, ווייל מ'האט א ספר תורה און מ'זעט וויאזוי עס איז געשריבן.

הלכות ספעיסינג, שורות-לענג, און פארמאטירונג

דער רמב"ם'ס ווערטער: "יניח בין כל תיבה ותיבה כמלא אות קטנה. ובין כל שיטה ושיטה כמלא שיטה. ואורך כל שיטה ושיטה שלשים אותיות, כדי לכתוב למשפחותיכם שלש פעמים... כדי שלא יראה הדף כאגרת... כדי שלא יהיו עיניו משוטטות מקצה השורה לקצה השורה."

פשט:

פראקטישע הלכות וועגן פארמאטירונג – ספעיסינג צווישן ווערטער (ווי א קליינע אות), צווישן שורות (ווי א שורה), און די לענג פון יעדע שורה (30 אותיות). שורות זאלן נישט זיין צו קורץ (עס זאל נישט אויסזען ווי א בריוו) און נישט צו לאנג (די אויגן זאלן נישט אומוואנדערן).

חידושים:

1) דער סימן פון "למשפחותיכם":

דאס ווארט "למשפחותיכם" (איינע פון די לענגסטע ווערטער אין תורה) האט 10 אותיות, דריי מאל איז 30 אותיות – דאס איז די שורה-לענג. ער מיינט דריי מאל דאס ווארט (נישט דריי מאל דריי).

2) "עיניו משוטטות":

דער לשון "עיניו משוטטות" – די אויגן "גייען שפאצירן" – איז א שיינע באשרייבונג פון דעם פראקטישן פראבלעם וואס א בעל קורא האט ווען ער קען נישט טרעפן וואו ער האלט.

הלכות אותיות בסוף שורה / בסוף דף

דער רמב"ם'ס ווערטער: מ'דארף גוט אויסרעכענען די ספעיסעס פאר פרשיות, אז מ'זאל נישט דארפן קוועטשן אותיות קלענער. א ווארט טור מען נישט שרייבן חוץ לדף – אבער שתים חוץ לדף איז מותר, שלש חוץ לדף נישט. א תיבה בת שתי אותיות טור מען נישט לייגן בין הדפים.

פשט:

מ'דארף פלאנען אז ס'זאל זיין פלאץ פאר רווחים ביי פרשיות, און צו מוזן ענדערן דעם גרויס פון די אותיות. דער טעקסט זאל זיין בערך justified.

חידושים:

1) חוץ לדף – צוויי יא, דריי נישט:

א ווארט פון פינף אותיות – טור מען נישט שרייבן צוויי אותיות אין דף און דריי ארויסשטעקנדיג חוץ לדף. **אבער** צוויי אותיות חוץ לדף איז יא מותר. דער עיקר איז אז דער טעקסט זאל זיין בערך justified.

2) תיבה בת שתי אותיות:

א ווארט פון נאר צוויי אותיות טור מען נישט לייגן צווישן די צוויי עמודים (בין הדפים), ווייל ביי צוויי אותיות חוץ לדף איז נאר מותר ווען ס'איז א טייל פון א גרעסערע ווארט וואס האט זיך אנגעכאפט אינעווייניג – אבער א גאנצע ווארט פון נאר צוויי אותיות האט נישט וואס זיך אנצוכאפן.

3) תיבה בת עשר אותיות:

דער רמב"ם רעדט פון א ווארט פון צען אותיות אדער ווייניגער. אין דער גאנצער תורה איז נישטא קיין ווארט מער ווי צען אותיות! "למשפחותיכם" איז דער ביישפיל פון דער גמרא, אבער אין תורה שטייט עס חסר. "והאחשדרפנים" האט עלף אותיות, אבער דאס איז אין מגילת אסתר, נישט אין חומש.

4) ווען א ווארט פאסט נישט:

אויב מ'קען שרייבן חצי פון דער ווארט בתוך הדף און חצי חוץ לדף – טוט מען אזוי. אויב ווייניגער ווי חצי וועט זיין בתוך הדף – לאזט מען דעם פלאץ ליידיג און הייבט אן פון דער נייער שורה.

5) [דיגרעסיע:] אין אלטע תורות האט מען אמאל אויסגעפילט ליידיגע פלעצער מיט א סימן (ווי א נו"ן) כדי עס זאל שענער אויסזען.

בין חומש לחומש

דער רמב"ם'ס ווערטער: צווישן יעדע חומש לאזט מען פיר ליידיגע שורות, נישט מער און נישט ווייניגער, "ויתחיל החומש מתחילת השורה החמישית."

פשט:

א פארמאטירונגס-הלכה – דער נייער חומש הייבט אן אויף דער פינפטער שורה.

סוף התורה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "צריך שיגמור באמצע שיטה שבסוף הדף" – מ'מוז ענדיגן אינמיטן פון דער לעצטער שורה פון דעם לעצטן דף. אויב ס'איז נאך אסאך פלאץ איבער, "מקצר ועולה" – מאכט מען קירצערע שורות אז "לעיני כל ישראל" זאל זיין באמצע שיטה שבסוף הדף.

פשט:

הלכות יופי – דער סוף פון דער תורה זאל אויך זיין שיין און justified פון אונטן.

חידוש:

עס ווערט פארגליכן צו דעם וואס מ'מאכט ביי הגדה של פסח – "ברוך שומר הבטחתו לישראל" ענדיגט אויך אזוי, כאטש דארט איז א טעכנישער טעם (וועגן שטרות).

אותיות גדולות, קטנות, נקודות, און אותיות משונות

דער רמב"ם'ס ווערטער: ס'איז דא מסורות אז געוויסע אותיות שרייבט מען גרעסער, קלענער, מיט נקודות (ווי "וישקהו"), אדער מיט א משונה'דיגע צורה.

פשט:

דער רמב"ם דערמאנט ספעציעלע מסורות וועגן אותיות וואס ווערן אנדערש געשריבן.

חידושים:

1) ביישפילן פון משונה'דיגע צורות:

- **פ"א לופפת** – אינעם פ"א מאכט מען נאך א פ"א אינעווייניג (נאך א דרייטל).

- **אותיות שראשן נשבר** – למשל דער ח' אין "ויהי חושך אפלה" מאכט מען א פסוק קרוע (אויך דער אור החיים דערמאנט דאס).

2) פארוואס האט מען אויפגעהערט מיט לופפות:

אונזערע תורות היינט מאכן נישט לופפות און עקומות. א טעם: די פ"א לופפת און אותיות עקומות זענען אזוי ווי א "בעל מום" – א נעבעך'דיגע אות וואס איז "געבוירן געווארן מיט א הוקער." יעדע אזעלכע אות רעפרעזענטירט אן איד. ווען די סופרים שפעטער האבן געהאט רחמנות אויף אזעלכע אידן, האבן זיי אויפגעהערט דאס צו טון. אבער קטנות און גדולות – דאס מאכט מען נאך.

ענין התגין – ספר תגי

דער רמב"ם דערמאנט: ספר התגי – א ספר וואס באשרייבט פאר יעדע פארשידענע תגין אנדערע סודות.

פשט:

דער ספר תגי שרייבט אויף יעדע פארשידענע תגין און אנדערע ספעציעלע סימנים ביי אותיות. לויט דער מסורה איז דער ספר מקובל פון עזרא הסופר.

חידושים:

1) דער רמב"ן און ספר תגי:

דער רמב"ן ציטירט דעם ספר תגי. ער האט נישט בלויז געזאגט וועלכע אותיות באקומען דריי תגין און וועלכע פיר – ער האט געהאלטן אז ביי געוויסע פלעצער אין תורה פירט מען זיך צו לייגן א תג, און מ'דארף אכטונג געבן וויפיל תגין יעדע אות זאל האבן (מאנכע האבן זיבן, א.א.וו.).

2) ר' אלעזר מגרמייזא (דער רוקח) האט פירושים אויף דעם ספר תגי. דער מגדל עוז (דער מפרש אויפ'ן רמב"ם) איז אויך עוסק געווען אין דעם ענין פון תגין – ער איז געווען א שטיקל מקובל.

3) דוגמאות פון ספר תגי:

אין פרשת אמור – "לנפש לא יטמא" – די נו"ן האט א "קרומע נו"ן" (עקום קרן לבסרי). די ה' פון "קדושים" האט פיר תגין. עס ווערט אויך דערמאנט א ליסט פון זיבן קרומע אותיות, צען, א.א.וו.

4) דער ספר תגי איז געשריבן אויף ארמיש, אזוי ווי אלע מסורה-ספרים. אין אנהייב שטייט אז עס איז געטראפן געווארן אויף די צוועלף שטיינער וואס יהושע האט געלייגט אין גלגל, דורך עלי הכהן.

5) פראקטישע נוגע – צי מ'פירט זיך מיט ספר תגי:

- **דער חתם סופר** זאגט אז מ'ווייסט נישט מער וויאזוי עס צו מאכן, דערפאר האט מען אויפגעהערט עס צו טון.

- **דער צאנזער רב** (לויט דעם נפש חיה) האט געהאלטן אז ווען ער שרייבט אליין א ספר תורה, טרעפט ער יא מיט דעם ספר תגי. די עולם פירט זיך נישט אזוי, אבער ווען מ'שרייבט אליין, זאל מען אפשר יא. עס איז פאראן א ספר תורה פונעם צאנזער רב וואו מ'קען נאכקוקן צי ער האט טאקע די לפיפים געמאכט.

6) פארוואס האט מען אויפגעהערט:

(א) וויבאלד די תגין זענען א רמז פאר סודות, איז נישטא קיין פוינט עס צו מאכן אויב מ'פארשטייט נישט דעם סוד.

(ב) עס קען זיין א שמירה אז ס'זאלן נישט אריינקומען סופרים וואס זענען נישט קיין תלמידי חכמים – ווער עס ווייסט נישט די מסורה, קען מען דערקענען אז ער איז נישט א בן תורה. דער גרינפעלד ברענגט דעם פשט אז דער סופר דארף זיין איינער וואס גייט אריין וויסנדיג וואס ער טוט.

הלכה: כל הדברים האלו אינם אלא מצוה מן המובחר

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כל הדברים האלו אינם אלא מצוה מן המובחר. אויב מ'האט נישט מדקדק געווען בתגין, און געשריבן אותיות כתיקונן לויט דעם רגילן סדר, קירוב השיטין או הרחקן או האריך בקוצן – אבער ווילאנג ער האט נישט געטון ממש פסולע זאכן ווי: אות לאות געקלעבט, מכתר געווען וואו ס'דארף זיין מלא אדער פארקערט, אדער פארפאסט א צורת האות, אדער געטוישט פתוחות וסתומות – הרי זה ספר כשר."

פשט:

אלע פריערדיגע הלכות וועגן תגין, לפיפין, שיטין-צאל, א.א.וו. זענען מצוה מן המובחר אבער נישט מעכב. דאס וואס איז מעכב איז: צורת האות, פתוחות וסתומות, מלא וחסר, און אז אותיות זאלן נישט זיין צוזאמענגעקלעבט.

חידושים:

1) מקור פאר דעם מנהג:

דאס איז דער מקור פאר דעם מנהג וואס מ'פירט זיך נישט מיט אלע תגין פונעם ספר תגי – ווייל דער רמב"ם זאגט בפירוש אז עס איז נישט מעכב.

2) אבער דער רמב"ם האט עס ערנסט גענומען:

דער רמב"ם האט אליין די זאכן אריינגעלייגט אין די פריערדיגע הלכות ווי ערנסטע הלכות (נישט סתם מנהגים), אפילו דער ספר תגי וואס שטייט נישט אין תלמוד. דאס ווייזט אז דער רמב"ם האט עס באטראכט אלס א ערנסטע מסורה – "מקובל איש מפי איש" – נאר ס'איז נישט מעכב בדיעבד.

3) "איש מפי איש":

דער רמב"ם זאגט "כפי מה שמקובל איש מפי איש" – ער זאגט אונז נישט ביז וועם, אבער דער ספר תגי אליין שרייבט אז עס גייט ביז יהושע'ס שטיינער אין גלגל.

שיעור שיטין — 48 ביז 60 (אדער 68)

דער רמב"ם'ס ווערטער: "והיה שיעור מנין השיטין שבכל דף לא פחות משמונה וארבעים ולא יתר על שישים."

פשט:

פאר די שיינקייט פון א ספר תורה זאל אויף יעדער דף זיין צווישן 48 און 60 שורות.

חידושים:

- די צאלן האבן רמזים, אבער עס קען אויך זיין אז עס האט זיך אנטוויקלט פאר פראקטישע סיבות. "יש אומרים שלא יהיו פחות ממ"ב" – 42 שורות ליגט אויך אין קאפ אלס א רלעוואנטע צאל.

שיעור רוחב הדף

דער רמב"ם'ס ווערטער: **דער רוחב פון יעדער פרשה זאל זיין כמו תשע אותיות ("אשר אשר אשר").**

פשט:

דער מינימום רוחב פון דעם ריוח צווישן פרשיות איז תשע אותיות.

חידושים:

- אן די קבלה וואלט מען געקענט זאגן אביסל וויניגער אדער מער, אבער די קבלה האט עס מכריע געווען.

- א חילוק ווערט אויפגעוויזן צווישן דעם שיעור דא (תשע אותיות מיט "אשר") און דעם פריערדיגן שיעור וואו מען האט געברענגט א **לענגערע אות** דריי מאל ("למשפחותיכם") – ווייל ביי לענגערע אותיות איז דא וויניגער הפסקות (ספעיסעס) צווישן ווערטער, און ביי קירצערע ווערטער ווי "אשר" איז דא מער הפסקות. דאס איז א נארמאלע אמאונט פון ספעיס.

שירת הים און שירת האזינו — שורות פון אויבן און אונטן

דער רמב"ם'ס ווערטער: שירת הים זאל אויסקומען אז פון אויבן חמש שיטין ("הבאים ביבשה...") און פון אונטן חמש שיטין ("ותקח..."). שירת האזינו — פון אויבן שש שיטין ("וידעו...") און פון אונטן חמש שיטין.

פשט:

עס איז דא א מסורה וויפיל שורות רעגולערער טעקסט זאלן זיין פאר און נאך יעדע שירה.

חידוש:

דער רמב"ם זאגט אז **אלע דאזיגע זאכן זענען נישט מעכב** – אויב מען האט נישט אויסגעהאלטן די צאל שורות פאר/נאך די שירה, איז דער ספר תורה נישט פסול.

וואס איז יא מעכב — פסולים אין ספר תורה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "שכתב מלא חסר או חסר מלא, או שכתב מלה שקורין אותה ולא כותבין אותה, או שכתב כתיב ולא קרי (כגון 'ישגלנה' במקום 'ישכבנה', 'עפולים' במקום 'טחורים'), או שכתב פרשה פתוחה סתומה או סתומה פתוחה, או שכתב את השירה כשאר הכתב, או שכתב פרשה אחרת כשירה — הרי זה פסול. ואין בו קדושת ספר תורה כלל, אלא כחומש מן החומשין שמלמדין בהן התינוקות."

פשט:

א ספר תורה מיט די דאזיגע טעותים איז פסול און האט נישט קיין קדושת ספר תורה, נאר קדושה ווי א חומש פאר קינדער.

חידושים:

1) וואס איז די נפקא מינה פון "אין בו קדושת ספר תורה כלל"?

ביידע — ספר תורה און חומש — האבן קדושה, ביידע דארפן גניזה, ביידע טאר מען נישט אויסמעקן. וואס איז דער חילוק? **מען לייענט נישט ברבים פון א חומש** — דאס איז די הויפט נפקא מינה. אבער דער רמב"ם'ס לשון "קדושה" משמע אז עס איז דא נאך עפעס מער ווי נאר דעם דין פון קריאה בציבור.

2) צי איז מען מקיים מצוות כתיבת ספר תורה מיט אזא פסול'ן ספר?

א שטארקע קשיא: איינער האט געשריבן א גאנצע ספר תורה אבער מיט קרי אנשטאט כתיב — ער לערנט דערין, ער האט אראפגעשריבן כל התורה כולה — **איז ער נישט מקיים געווען מצוות כתיבת ספר תורה?** מסקנא: **ניין,** ער איז נישט יוצא, כאטש ער לערנט דערין. דאס איז א גרויסע חידוש.

3) פראקטישע אימפליקאציע פאר ספרים לויט דער רא"ש:

אז מען איז יוצא מצוות כתיבת ספר תורה דורך קויפן ספרים — **אויב א ספר האט א טעות (גרייז), איז מען נישט מקיים געווען די מצוה?** דאס ווערט אויפגעוויזן אלס א פראבלעם.

4) דער רמב"ם'ס לשון "אלא כחומש":

דער רמב"ם **שעמט** דעם סופר — ער וויל זאגן אז כאטש דער מענטש האט געטון "געוואלדיגע זאכן" (אראפגעשריבן כל התורה כולה), איז עס נישט מער ווי א חומש'ל. אבער א חומש'ל האט דאך אויך א קדושה.

5) [דיגרעסיע: קרי אנשטאט כתיב אין א חומש:]

אין געוויסע חומשים שרייבט מען די קרי אינעווייניג (אנשטאט די כתיב), און דאס איז בגדר "חומש מן החומשין שמלמדין בהן התינוקות." פון רמב"ם איז משמע אז **מ'טאר** אזוי טון אין א חומש (כאטש עס זענען דא מיינונגען אז מ'טאר נישט). דער רמב"ם אין זיין הקדמה צו זיין ספר זאגט אויך אז זיין ספר "אין בו קדושה כלל."

6) פארוואס לערנען קינדער נישט פון א כשר'ן ספר תורה?

אויב יעדער דארף שרייבן א ספר תורה, פארוואס זאלן קינדער נישט לערנען אין א כשר'ן? ענטפער: פראקטיש איז נישטא אזויפיל ספר תורות, ווייל מ'דארף שרייבן יעדע אות ביד.

ספר תורה שלא הוגה — דרייסיג טעג

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ספר תורה שלא הוגה — טאר מען נישט האלטן מער ווי דרייסיג טעג, נאר מ'זאל עס מתקן זיין אדער גונז זיין."

פשט:

א ספר תורה וואס מען האט נישט איבערגעאנגען צו טשעקן אויב ס'איז כשר, טאר מען נישט האלטן מער ווי 30 טעג.

חידוש:

דער רמב"ם מיינט נישט סתם "נישט איבערגעגאנגען" — ער מיינט ליטעראלי אז עס איז דא א טעות. דער רמב"ם רעדט נישט פון דעם דין פון בודק זיין סתם, נאר פון א מצב וואו מען ווייסט אז עס זענען דא טעויות.

שלש טעויות בכל דף — תיקון אדער גניזה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ספר תורה שיש בו שלש טעויות בכל דף ודף — יתקן. ארבע — יגנז."

פשט:

ביז דריי טעויות פער דף קען מען פאררעכטן; פיר אדער מער — גניזה.

חידושים:

1) פארוואס קען מען נישט פאררעכטן פיר?

דער פיקסן אליין (ווי דער רמב"ם גייט זאגן מיט "תולה אותיות" — ארײנלייגן אותיות צווישן שורות) **זעט עקלדיג אויס** ווען עס איז צופיל. ביי פיר טעויות פער דף ווערט עס נישט שיין.

2) "במה דברים אמורים — שנמצא תולה אותיות":

דער גדר פון "פיר איז צופיל" איז נאר ווען מען דארף **ארײנלייגן פעלנדע אותיות** (תולה). אבער אויב דער תיקון איז אנדערש (ווי אויסמעקן), קען זיין אנדערע כללים.

3) אויב דער רוב דפים האבן פיר טעויות אבער עטליכע האבן נאר דריי:

אויב עס איז דא כאטש **איין דף מיט נאר דריי טעויות,** קען מען מתקן זיין אפילו די דפים מיט פיר טעויות. דאס ווייזט אז דער ספר בכללות איז נישט אזוי שלעכט.

מותר לכתוב חומש חומש

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מותר לכתוב את התורה חומש חומש, כל חומש בפני עצמו."

פשט:

מען מעג שרייבן די תורה אין אפגעטיילטע חומשים.

חידושים:

- **האט אזא חומש קדושת ספר תורה?** דער ענטפער איז **"לא ברור"** — עס איז נישט קלאר.

- **צי מען קען לייענען דערין בציבור** — אויך נישט קלאר געזאגט.

אבל לא יכתוב מגילה בפני עצמה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ואין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה... ואם דעתו להשלים לה לחומש, מותר."

פשט:

מ'טאר נישט שרייבן א מגילה (א שטיקל פון א חומש, ווייניגער ווי א גאנצע חומש) — אפילו נישט פאר א קינד וואס דארף לערנען, למשל פרשת ויצא אליין. נאר אויב דער פלאן איז צו פארענדיגן דעם גאנצן חומש, איז מותר — מ'דארף נישט אלעס בבת אחת טון.

חידושים:

1) פראקטישע שאלה לגבי היינטיגע צייטן:

ס'איז זייער איינגעפירט אז מ'דרוקט ארויס נאר די פרשה פאר שבת (שבת עליות, קונטרסים, וכדומה). דער חשש איז אז דאס קען זיין א זלזול — עס ווערט "דיספאזעבל", ווי א צייטונג, און מ'ווארפט עס אוועק. דער יסוד פון דעם איסור צו שרייבן א מגילה איז לכאורה ווייל ס'ווערט א זלזול אין כתבי הקודש.

2) דער ליובאוויטשער רבי'ס תשובה:

ווען איינער האט געוואלט מאכן קאפיעס פון א חומש ווייל ס'איז נישט געווען גענוג חומשים אין שול — דער רבי האט געזאגט מ'זאל קויפן נאך א באקס חומשים, נישט מאכן קאפיעס. דאס שטיצט דעם חשש פון זלזול.

3) [דיגרעסיע: קריטיק אויף שבתונים:]

א כללית'דיגע קריטיק אויף שבתונים וואס מ'מאכט אין האטעלס — ס'איז נישטא קיין אווירא דבית המדרש, נישטא קיין ספרים, און ס'ווערט אלעס זייער לייכטזיניג.

כותב מגילה שלש שלש תיבות בשיטה אחת

דער רמב"ם'ס ווערטער: מ'מעג שרייבן א מגילה מיט נאר דריי ווערטער אויף א שורה.

פשט:

דאס מאכט עס אנדערש פון א ספר תורה פארמאט, און דעריבער איז עס מותר. דאס איז א סארט "סלאגאן" — א פסוק אדער א שטיקל תורה וואס מ'הענגט אויף אין א מוסד, וואס איז נישט דומה צו א פעיק ספר תורה.

חידוש:

דאס ווערט פארבונדן מיט דער גמרא וועגן פרשת סוטה — אז מ'מעג שרייבן א קליין שטיקל תורה אויף אן אנדער אופן, ווען ס'איז נישט געמאכט צו זיין ווי א ספר תורה.

תורה נביאים וכתובים אין איין כרך

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מותר לדבק תורה נביאים וכתובים בכרך אחד." צווישן יעדע חומש לאזט מען דריי שורות, צווישן יעדע נביא אויך דריי שורות, צווישן תרי עשר אויך דריי שורות — כדי "אם בא לחלקו חולק."

פשט:

מ'מעג צוזאמענבינדן תורה, נביאים, און כתובים אין איין כרך.

חידושים:

1) דער סדר פון נביאים וכתובים:

לויט דער ברייתא אין מסכת בבא בתרא: **נביאים** — יהושע, שופטים, שמואל, מלכים, ירמיה, יחזקאל, ישעיה, תרי עשר. **כתובים** — רות, תהלים, איוב, משלי, קהלת, שיר השירים, קינות, דניאל, מגילת אסתר, עזרא, דברי הימים.

2) דער סדר איז בערך היסטאריש:

אויסער איוב (וואס מ'ווייס נישט גענוי ווען ער איז געווען). ישעיה איז היסטאריש פריער ווי ירמיה (בימי חזקיה), אבער אין דער ברייתא שטייט ירמיה פאר ישעיה — די גמרא גיט א טעם פארוואס.

3) אונזערע חומשים זענען נישט לויט דעם סדר:

מיר האבן חמש מגילות צוזאמען, און ישעיה פאר ירמיה. דער "קורן עשרים וארבע" גייט שוין לויט דעם סדר פון דער ברייתא.

שרטוט פאר כתבי הקודש

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כל כתבי הקודש כותבן על גבי סרגל... אפילו כותבן על הנייר... שלש תיבות לא יכתוב" (אן א סרגל).

פשט:

אלע כתבי הקודש, אפילו אויף פאפיר (נישט קלף), דארף מען שרייבן מיט שרטוט (ליניעס). נאר דריי ווערטער מעג מען שרייבן אן א סרגל.

חידוש:

אין דער גמרא זעט מען אז ווען מ'שרייבט א פסוק אין א בריוו, דארף מען אויך שרטוט. אבער ס'איז נישט גאנץ קלאר וואס דער רמב"ם פסק'נט לגבי דעם.

כרך מיט תורה, נביאים, וכתובים — קדושה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כרך שיש בו ספר תורה נביאים וכתובים, אין קדושת ספר תורה אלא כחומש מן החומשים."

פשט:

א כרך וואס האט אין זיך תורה צוזאמען מיט נביאים וכתובים, האט נישט קיין קדושת ספר תורה — נאר קדושה ווי א חומש.

חידושים:

1) כל המוסיף גורע:

דער יסוד איז **כל המוסיף גורע** — ווען מ'לייגט צו נביאים וכתובים צו א ספר תורה, ווערט די קדושה שוואכער, נישט שטארקער. דאס איז א "פלאי פלאים" — דו נעמסט א תורה, לייגסט צו נביאים וכתובים, און עס ווערט ווייניגער קדוש!

2) צי האט מען א רעכט צו שרייבן נביאים וכתובים אויף א ספר תורה?

לכאורה יא, ווייל דער רמב"ם רעדט פון דעם מציאות — אבער דער פרייז איז אז ס'ווערט נאר א חומש. ס'קען אבער זיין אז ביי אנדערע זאכן (ווי מזוזה) איז עס ממש אסור צוצולייגן פרעמדע זאכן.

3) חקירה — "כל יתר כנטול דמי":

צי מיינט "כל יתר כנטול דמי" אז מ'טאר בכלל נישט צוזאמענלייגן (איסור), אדער מיינט עס בלויז אז אויב מ'האט עס יא צוזאמענגעלייגט, איז דער רעזולטאט א נידריגערע קדושה? לכאורה מיינט דער רמב"ם דאס צווייטע — ער האט צוגעלייגט, און עס איז געווארן שוואכער.

תמלול מלא

הלכות ספר תורה פרק ז׳ — מצות כתיבת ספר תורה

פתיחה

טייערע אידן אין אמעריקע, מיר גייען היינט לערנען הלכות תפילין מזוזה וספר תורה. בפרט ספר תורה הייבט זיך אן היינט. ס'איז דא א גרויסער עולם וואס הערט אויס פון אייראפע און פון אנדערע פלעצער, אבער היינט אמעריקע איז שולט אויף די גאנצע וועלט, משל בכיפה, סאו אלע אידן זענען אידן אין אמעריקע.

ניין, אלע אידן, אלע אידן, בכל מקום שהם, אקעי. אין ארצות הברית וקאנאדע, וואס זענען אונטער די סמכות הרבנים אין ארצות הברית וקאנאדע, און אויך די אידן פון ארץ ישראל וואס זענען אונטער די וואטעווער וואס איז שולט אין ארץ ישראל, די עדה החרדית, די כלל מחנות אשכנזים, און אויב ס'איז ספרדים איז עס ישראל. איך לאז נישט אויס, יא רב, איך האב נאר געגאנגען, איך האב נאר געגאנגען, בקיצור, אלע אידן, כל ישראל, איך האב נאר געוואלט אנגעבן דעם כל ישראל. א יעדער איד פון ישראל הערט אויס אונזער שיעור אין הלכות ספר תורה פרק ז׳.

הלכה א: מצות עשה לכתוב ספר תורה

לשון הרמב״ם

אין ספר המצוות זאגט דער רמב״ם על כל זכר מישראל, איש ואיש מהם זכר. ס'איז א מצוה נאר פאר א מאן. ס'איז א מצוה עשה שהזמן גרמא. איי, מ'האט נאך נישט געזאגט וועלכע מצוה מ'רעדט וועגן, סאו לאמיר פארציילן פאר וועגן.

סאו די רמב״ם הייבט אן די מצוה פון שרייבן א ספר תורה. זאגט דער רמב״ם, **מצות עשה על כל איש ואיש מישראל צו שרייבן א ספר תורה לעצמו**, כדי ער זאל האבן פאר זיך אליינס א ספר תורה. דאס איז נישט קיין מצוה צו שרייבן און לייגן אין ביהמ״ד, די מצוה איז צו שרייבן פאר זיך א ספר תורה. אזוי זאגט דער הייליגער רמב״ם.

דער מקור: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת"

כלומר, ס'שטייט א פסוק **"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל"**. וואס שטייט נאכדעם? כלומר, **כתבו את התורה שיש בה שירה זו**. שרייבט אראפ די תורה וואס האט די שירה. די גאנצע תורה הייסט יעצט שירה. די תורה ווערט גערופן שירה.

ס'איז אינטערעסאנט, פארוואס זאל די גאנצע תורה ווערן גערופן שירה? די גאנצע ספר משפטים שטייט נישט אז ס'איז א שירה. אבער אזוי לערנען חז״ל.

ניין, ער זאגט אז שירה מיינט שירת האזינו. דו מיינסט טאקע אז מ'שרייבט די גאנצע תורה? יא, יא, אזוי לערנט דער רמב״ם. דו האסט דא פארשידענע תורות.

פארוואס מיינט "השירה" די גאנצע תורה?

דער רמב״ם זאגט, ס'שטייט אין די תורה "ועתה כתבו לכם את השירה". זאגט דער רמב״ם, דאס מיינט נישט נאר שרייבן די שירה. פארוואס מיינט עס נישט נאר שרייבן די שירה? ווייל **מ'שרייבט נישט קיין קטעי תורה פרשיות פרשיות**. און נישט שרייבן איין שטיקל. אויב איינער וואלט מקיים געווען די פסוק ליטעראלי און געשריבן נאר שירת האזינו, וואלט ער עובר געווען אויף אן עבירה פון שרייבן די תורה.

זאלן זיי מוחל זיין און לערנען אז מ'טאר נישט שניידן פון די תורה, אדער מ'טאר נישט נעמען א שטיקל פון די תורה און ניצן פאר אנדערע זאכן וכדומה. מ'טאר אויך נישט שרייבן נאר איין פרשה.

מ'מעג נישט שרייבן נאר איין פרשה? יא, איינמאל מ'וועט גיין לערנען אין סוף פון די הלכות, ס'שטייט בפירוש אין די סוף פון דעם פרק אדער אין סוף פון די נעקסטע פרק, אז מ'טאר נישט שרייבן א חומש במגילה. א חומש יא, אבער נישט פרשיות פרשיות.

פרעגסטו א קשיא, אפשר דארף מען נאר שרייבן ספר דברים?

דיסקוסיע: וויאזוי פארשטייט מען דעם פסוק?

Speaker 1:

איך ווייס נישט, סאמהאו האבן זיי פארשטאנען אז ס'מיינט... דער רמב״ם האט פארשטאנען סאמהאו אז דאס מיינט מ'זאל שרייבן די תורה וואס האט אין זיך די שירה. דארף מען פארשטיין אז ס'איז נישט אזוי ווי ר' אברהם אברמוביץ' איז מסביר די דרשה, ווילסטו פארשטיין די דרשה. ס'איז דא אנדערע וואס זאגן אז מ'קען לערנען די גאנצע תורה, און ס'איז דא אנדערע וועגן וויאזוי מ'קען לערנען די מצוה פון שרייבן די גאנצע תורה. דער רמב״ם לערנט די וועג.

ס'איז נישט אזוי פאני, ווייל דו דארפסט טראכטן, וואס שטייט אין די פסוק? די פסוק שטייט מ'זאל שרייבן די שירה, געדענקען, "ולמדה", געדענקען די שירה, "אז תהיה לי השירה הזאת לעד" וכו'. און געדענקען וואס משה רבינו לערנט מיט אונז, שטייט דארט א גאנצע צייט.

אויך, אפילו די שירה, פון וואו גייט מען שרייבן די שירה? און יעדער איינער קוקט ארום, וואס איז די תורה? ווי האט ער אמאל געטראפן א שירת האזינו אין כתב ערגעץ אין גניזה? ס'איז א חלק פון די ספר. ממילא, אזוי ווי מ'שרייבט די ספר, ממילא וועט מען האבן די שירה. ס'איז א ריזענעבל רידינג פון די פסוק.

איך האב געזאגט אז ס'איז אויך מוכרח פון די גרעסערע סטארי. איינמאל אונז ווייסן שוין די פיקטשער וואס דער רמב״ם האט אונז אראפגעלייגט ביז יעצט, און וואס חז״ל לייגן אונז אראפ, אז משה רבינו האט געלערנט די תורה, און אז די תורה איז איין המשך'דיגע זאך וואס הייבט זיך אן פון בראשית ביז וזאת הברכה, איז ווען די פסוק זאגט "כתבו לכם את השירה הזאת" מיינט עס די ספר, און מ'ברענגט די שירה אזוויי אן עקזעמפל אפשר.

אין פשוטו של מקרא קען מען זאגן אז די שירה איז א חלק פון די תורה. נישט אן עקזעמפל, פשוט ווען ס'שטייט "כתבו לכם את השירה הזאת" מיינט עס מ'זאל שרייבן די גאנצע ספר.

אבער די פסוק זאגט נישט, מ'חדש א נייע מצות כתיבת השירה אדער א נייע ענין פון כתיבת השירה. וואס די פסוק זאגט איז, די קאנטעקסט פוינט פון די פסוק איז אז די שירה זאל זיין אן עדות וואס וועט קיינמאל נישט פארגעסן ווערן, און מ'זאל אלעמאל זען אז די תורה האט שוין דא פארגעזאגט אז מ'וועט זינדיגן, און מ'זאל תשובה טון וכו'.

סאו, ווי גייט מען שרייבן די שירה? אלס א חלק פון די גאנצע תורה, אבער פארוואס זאל איינער שרייבן נאר א שטיקל שירה? ס'איז אביסל פאני. סאו דאס הייסט, ס'איז ווי א ספר תורה. ס'איז נישט אזוי מאדנע.

דער שטיקל ווערט דאך נישט קיינמאל עקסטער אליין געשריבן, נאר וואס? ס'איז א חלק פון די תורה. סאו ס'איז א מצוה צו געבן די תורה.

דיסקוסיע: דער סטאטוס פון "אין כותבין את התורה פרשיות פרשיות"

Speaker 2:

איך קען דיר נאר זאגן אז ס'איז סירקולער. מנהי מנהגי, פון וואו ווייסט מען אז מ'שרייבט נישט די תורה פרשיות פרשיות? ווייל מ'דארף שרייבן די גאנצע תורה. אז די תורה דארף זיין איין שטיק.

Speaker 1:

אקעי, איך פארשטיי אז ס'איז אביסל סירקולער, אז אויב מ'נעמט אן אז ס'איז א נארמאלע זאך אז מ'שרייבט די תורה... דאס אליין איז **"אין כותבין את התורה פרשיות פרשיות"**, זאגט ער. אז די תורה איז איין גרויסע פרשה. סאו די עיקר דין אין די הלכה למשה מסיני, אין די הלכה איז "אין כותבין את התורה פרשיות פרשיות", דאס ליגט די עיקר דין. אז די גאנצע תורה איז איין מקשה אחת. דעמאלט קומט ארויס אז מ'דארף שרייבן די גאנצע.

Speaker 2:

יא, אבער ס'איז באקווארדס. ס'שטייט נישט אין די תורה ערגעץ "אין כותבין את התורה פרשיות פרשיות".

Speaker 1:

דאס אז "אין כותבין את התורה פרשיות פרשיות", דאס איז אליין די פשטות א ווארט, אז ס'איז א הלכה למשה מסיני. דאס איז נישט אזוי ווי מ'לערנט אריין אין די אותיות פון די שבעה. ס'איז נישט אזוי. ס'איז פשוט אזוי אז "אין כותבין את התורה פרשיות פרשיות", אז די תורה איז איין זאך.

ס'איז נישט קיין דין. דער דין איז די מצות כתיבת ספר תורה. ס'איז נישט קיין אנדערע דין. אין וועלכע מצוה איז די הלכה "אין כותבין פרשיות פרשיות" אפארט? ס'איז אפארטע הלכות כתיבת ספר תורה. ס'איז נישט קיין דין "איסור לכתוב פרשיות פרשיות".

Speaker 2:

איך זאג זייער גוט. אזוי ווי ער זאגט די שירה, קענסטו זיך פארשטעלן אז ער מיינט נישט שרייבן איין שטיקל, ווייל פארוואס זאל מען שרייבן איין שטיקל? ער מיינט צו שרייבן די גאנצע.

Speaker 1:

די דין פון "אין כותבין את התורה פרשיות פרשיות", איז דאס א דאורייתא אדער א דרבנן? ס'איז נישט קיין דאורייתא און נישט קיין דרבנן. ס'איז די מצות כתיבת ספר תורה אליינס.

פארוואס זאל מען שרייבן נאר איין שטיקל? פארוואס זאל מען נעמען נאר ארויס די שטיקל, די חלק, די פרשה? פארוואס זאל מען טון אזא פאני זאך? די תורה איז די גאנצע תורה. דאס נישט צו טון אזא פאני זאך, איז דאס א דאורייתא אדער א דרבנן? ס'איז א סתירה צו די גדר פון א ספר תורה.

Speaker 2:

אקעי, ניין, איך וועל דיר זאגן פשט אין די הלכה. איך וועל דיר זאגן פשט אין די הלכה, ווערטו פארשטיין. עפעס פעלט אונז דא. פאר מיר איז קלאר. איך האב נישט קיין צייט צו זען ספרים אינמיטן, ס'איז מיר טאקע א שאד.

Speaker 1:

פאר מיר, איך פארשטיי עס. אויב מ'איז מסכים אז ס'איז א נארמאלע זאך אז מ'שרייבט אז דא איז דא אזא זאך וואס הייסט א תורה, דארף איך פארשטיין

פון וואו קומט די זאך אז ס'איז דא אזא זאך ווי א ספר תורה? די בוק וואס הייסט תורה, חומש, יא, חומשי תורה. וויאזוי ווייסטו אז ס'איז דא אזא בוק? דארפסט מיר ברענגען א ראיה פון א פסוק אז ס'איז דא אזא בוק.

פשט אין די סענס, ס'זאל שטיין אין די בוק, הרי זה ספר. איז דא אזא בוק? אוודאי. ווער ס'שרייבט א בוק, מ'שרייבט א האלבע שטיקל, איין כרך, איך האב אויך איין כרך פון א נאוויל פרשיות. דו גייסט אין געשעפט, קויף מיר די קדושת לוי, גייסטו דאך פרשת כי תצא, ס'מאכט נישט קיין סענס.

"את השירה הזאת" שטייט אין די ספר וואס איז א ספר תורה.

סאו ווען ער זאגט "כתבו לכם את השירה", זאגט ער נישט נאר "כתבו לכם את השירה", נאר "כתבו לכם די ביכל וואס האט די שירה", די ספר וואס האט די שירה.

דיסקוסיע: דער קאנטעקסט פון דעם פסוק

Speaker 2:

שטעל דיך פאר איך געב דיר די קדושת לוי, איך זאג דיר, די ספר איז גאר וויכטיג, ווייל אין דעם ספר שטייט א נבואה אז מארגן וועט קומען דער ברודער פון רבי'ן און זאגן כך וכך.

ניין, איך פרעג דיר, מיינע קינדער, איך זאג דיר, לערן קדושת לוי, די הייליגע קדושות פון חנוכה, און אונטער דעם זאג איך, לאמיר ארויסדריקן א קליינע ספר'ל, א קליינע קונטרס פון די קדושות פון חנוכה. פארוואס? ווייל ס'שטייט דארט א דין אז איין תורה איז די תורה פרשיות פרשיות.

Speaker 1:

איך זאג דיר נישט וואס ס'שטייט, דו זאגסט מיר אן אנדערע סטארי. ס'שטייט נישט לערן די תורה וואס ס'איז דא א וויכטיגע שטיקל די שירה. ס'שטייט אז וויבאלד מ'וועט אלעמאל געדענקען די שירה וואס גייט זיין געשריבן, ממילא גייט די שירה קענען זיין אן עדות. אבער פארוואס גייט מען שרייבן די שירה?

א מינוט, וואס שטייט נאכדעם? "ולמדה את בני ישראל". וואס שטייט? אז מ'וועט עס קענען לערנען אזוי? ניין, "למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל". דו געדענקסט דאך די פרשה.

די פוינט איז אז די שירה גייט זיין א זכר, מ'גייט אלעמאל האבן געשריבן די שירה וואס גייט זיין אן עדות אז זיי האבן פאראויסגעזאגט די גאנצע זאך. זאג איך דיר, נאר ווי גייט עס זיין געשריבן? ס'איז דא אן עקסטערע מצוה צו שרייבן די שירה? ווי גייט מען געדענקען די שירה? פארוואס גייט מען געדענקען? לאמיר זאגן אז מ'איז יא מקיים די מצוה פון נאר שרייבן די שירה. ס'וועט זיין ערגעץ א קמיע ערגעץ די שירה. ס'איז נישט אינטערעסאנט.

די פוינט איז, ס'גייט דאך זיין א חלק פון די ספר. יעדער איינער גייט דאך האבן א ספר תורה, און ממילא גייט די שירה זיין אן עדות. ס'מאכט אסאך סענס אויב דו טראכטסט אזוי. איך זאג נישט אז מ'מוז אזוי לערנען, אבער ס'מאכט אסאך סענס דעם פשט, אז ס'מיינט נישט צו שרייבן נאר די שירה.

לפי זה וואלט געווען, אז ווען די רמב"ם וואלט געקומען זאגן אז ס'איז דא א מצוה צו שרייבן די שירה, וואלט געווען פאני, וואס איז די פשט פון שרייבן די שירה? ס'איז נישט אזוי ווי דו האסט געשריבן אז ס'איז א וויכטיגע שטיקל. דער רמב"ם זאגט, אין דעם ספר, מ'גייט אלעמאל ניצן דעם ספר צו געדענקען אז ס'איז דא א וויכטיגע ווארט דארט. ס'מיינט אז ס'גייט זיין אין די גאנצע ספר, נישט אז מ'וועט ארויסנעמען די ווארט. מ'וועט זיך נישט אומקוקן אויף דעם ווארט אויך נישט, ווייל ס'וועט זיין, אזוויי ס'שטייט אין די גמרא ביי די טריפות, ס'איז "חדא דזיטא", ס'איז א קליינע שטיקל, אקעי, ס'איז א פעפער, ס'שטייט עפעס, ס'איז נישט גארנישט.

Speaker 2:

ס'איז א קאמבינאציע פון א דאורייתא מיט א תורה שבעל פה וואס זאגט אז די אויבנדערמאנטע מצוה איז מיט די גאנצע תורה.

Speaker 1:

ניין, איך האב געזאגט אז דאס איז די טעם. דער רמב"ם זאגט נישט אזוי, ער זאגט נישט אזוי, ער טייטשט די רמב"ם. דו קענסט זאגן אנדערש. איך זאג דיר אז ס'איז נישט קיין גרויסע חידוש, ס'איז נישט קיין גרויסע חידוש, ווייל ס'שטייט "כי יש לך ספר כתוב". דאס איז נישט די פאקטליכע מחלוקת איבער וואס די שירה איז. ס'איז נישט פשט אז מ'דארף שרייבן די שירה, און נאר מיט סתם א ספר תורה קען מען נישט יוצא זיין. אוודאי נישט. ס'איז נישט קיין באגלייטער פאר די שירה. די שירה איז זיכער א חלק פון די ספר.

"ואף על פי שהניחו לו אבותיו ספר תורה"

און יעצט, וויבאלד ס'איז דא אזא מצוה, זאגט די גמרא, ברענגט ער אן א הלכה, **ואף על פי שהניחו לו אבותיו ספר תורה, מצוה לכתוב משלו.** ווייל א מענטש האט שוין גע'ירש'נט א ספר תורה, ער האט שוין א ספר תורה לעצמו, אבער ער האט אבער נישט מקיים געווען קיין לכתוב לעצמו. די ווארט איז ער זאל טון א פעולה, ער זאל שרייבן לעצמו. ווייל ס'איז מצוה לכתוב משלו, דארף ער אליין שרייבן א ספר תורה.

אפשר האט עס צוטון מיט דעם וואס שטייט גלייך נאכדעם, "ולמדה את בני ישראל". כתיבה איז דאך אזא ענין פון, ווען א מענטש שרייבט, איז פשט אז ער... ווען א מענטש שרייבט א ספר תורה איז עס א גאנץ אנדערע זאך ווי אז איינער שרייבט פאר אים. ס'איז אן ענין פון לימוד אזוי ווי, ס'איז אן ענין פון זיין א חלק פון די תורה. ער ווערט א חלק פון די תורה, ער ווערט אסאך מער.

"כאילו קיבלה מהר סיני"

אבער דא זאגט ער **"כאילו קיבלה מהר סיני"**. ווען מ'קויפט עס פון יהודה, קען זיין "הרי כאילו קיבלה מהר סיני". ס'איז צוויי לעוועלס. לאמיר פארשטיין קלאר. ס'איז דא א מצוה נישט נאר צו האבן א ספר תורה, נאר צו שרייבן דיין אייגענע ספר תורה. זאלסט האבן דיין אייגענע תורה. דאס מיינט נאכנישט אז מ'דארף עס שרייבן מיט די אייגענע הענט. דאס קען מען יוצא זיין אויך ווען א צווייטער שרייבט.

אויב דו, ס'איז דא צוויי תנאים, אויב שרייבט ער עס מיט זיין האנט, איז עס א ממש'דיגע גרויסע מעלה "כאילו קיבלה מהר סיני". אויב איינער ווייסט נישט וויאזוי צו שרייבן, און ער קויפט עס, איז ער אויך יוצא, א צווייטער שרייבט פאר אים, ער איז יוצא די מצוה פון "לכתוב משלו". ער האט נישט די מעלה פון "כאילו קיבלה מהר סיני".

איך מיין אז "כאילו קיבלה מהר סיני" מיינט אז שרייבן אליין א ספר תורה איז א מורא'דיגע שטארקע זאך, באמת. ס'איז אזוויי, ס'איז א סארט לימוד, ס'איז שטערקער ווי לימוד. ער האט זיך אנגעשטרענגט און געשריבן די גאנצע תורה, און יעצט ליינט ער עס. און ס'איז דאך אויך פשוט אז לכאורה דער סופר איז נאכדעם דער בעל קורא. ס'איז א מין סארט חיבור.

פארוואס איז "כתבו לכם את השירה הזאת" "ולמדה את בני ישראל"? און מיט דיין לעכטיגע תורה איז ער נישט יוצא, ס'איז דא נאך א ספר תורה, אבער ער איז נישט יוצא געווען די "קהל קבלוה מסיני". דאס איז נישט נוגע דא אריין קיין בעל קורא. די ספר תורה וואס מ'שרייבט איז נישט אז מ'זאל לערנען דערמיט, נישט אז מ'זאל עס לייגן אין שול און איינער זאל ליינען דערמיט.

הלכות ספר תורה: מצות כתיבת ספר תורה — ביד עצמו לעומת ע"י אחר, ושיטת הרא"ש

הלכה ב: כתיבה ביד עצמו לעומת כתיבה ע"י אחר

דאס מיינט נאכנישט אז דו דארפסט שרייבן מיט דיין אייגענע הענט. דאס מיינט, דו קענסט יוצא זיין אויך ווען א צווייטער שרייבט. אויב, יא, דא איז דא צוויי זאכן.

אויב שרייבסטו עס מיט דיין האנט, איז עס א ממש'דיגע גרויסע מעלה כאילו קיבלה מהר סיני. אויב איינער איז אים דא ליכתוב, ואם אין

כותבה אין לו, איז ער אויך יוצא אז א צווייטער שרייבט פאר אים. ער איז יוצא די מצוה פון ליכתוב משלו.

צוויי מדרגות אין דער מצוה: כאילו קיבלה מהר סיני לעומת ליכתוב משלו

ער איז נישט יוצא די מצוה פון... ער האט נישט די מעלה פון ביודעי. ער האט נישט די מעלה פון כאילו קיבלה מהר סיני. איך מיין אז כאילו קיבלה מהר סיני מיינט אז ער... שרייבן אליין א ספר תורה איז א מורא'דיגע שטארקע זאך, באמת. דאס איז א סארט לימוד, ס'איז שטערקער ווי לימוד. ער האט זיך אנגעשטרענגט און געשריבן די גאנצע תורה, און יעצט ליינט ער עס.

און ס'זעט דאך אויך אויס פשוט אז לכאורה דער סופר איז נאכדעם דער בעל קורא. ס'איז א מין... ס'איז א חילוק. פארוואס? **"כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל".** ווען איינער האט אים דא ליכתוב, איז ער נאך נישט יוצא. ס'איז דא נאך א ספר תורה. אבער ער איז נישט יוצא געווען די כאילו קיבלה מהר סיני.

דאס קומט נישט דא אריין קיין בעל קורא. די ספר תורה וואס מ'שרייבט איז כדי מ'זאל לערנען דערמיט, נישט כדי מ'זאל עס לייגן אין שול און ליינען אין שבת. מ'זאל לערנען דערמיט. די מצות קריאת התורה. גראדע, כותב ביודעי, אין ללמוד ממנו.

פשט אין "כאילו קיבלה מהר סיני" (לויט רש"י)

אבער רש"י, די כאילו קיבלה איז פשוט, ווייל פארוואס האט מען מקבל געווען מסיני? מ'האט דאך געשריבן די תורה, געמאכט די תורה. ער מאכט אויך א תורה. ס'איז א כלי, ער שרייבט איבער די תורה וואס שטייט דא. ער איז עוסק אין מאכן די תורה. ס'איז א גאנץ אנדערע לעוועל.

דער ענין פון "ליכתוב משלו" — ווייל א תורה ווערט אלט

אבער אויך די מצוה פון ליכתוב משלו, מיין ברידער האט מיר געזאגט נעכטן אז ער מיינט אז די מצוה פון ליכתוב משלו איז פשוט ווייל די תורה ווערט אלט. אן אלטע תורה ווערט שוין אביסל בלה. מ'האט מיר געזאגט נעכטן אז א ספר תורה איז שוין בלה, ווערט שוין אלט און נישט שיין. ס'איז גוט אז ס'זאל זיין א נייע.

שטעל דיר פאר מ'לערנט אין די... א תפילין קען זיין שלא כסדרן, זייער גוט. תפילין קען זיין שלא כסדרן, פארוואס? אבי אמא, יא? ווייל ס'איז נישט קיין חילוק, מ'דארף עס האבן. א תורה אבער, מ'נוצט עס, ס'ווערט אויסגעריבן, ס'איז נישט שיין צו האבן די זעלבע תורה.

צוויי מצוות קאמביינד

ס'איז אינטערעסאנט, מ'קען אפשר זאגן אז ס'איז דא צוויי מצוות קאמביינד. ס'איז דא א מצוה אז יעדער איד זאל דורכגיין די כאילו קיבלה מהר סיני, ער זאל שרייבן א ספר תורה, און ער זאל עס לערנען. ס'איז א מצוה אויף א איד, ס'איז א מין איד וואס שרייבט א ספר תורה. קוק אן נעם א איד פון די גאס, ער קען נישט שרייבן א ספר תורה יעצט. א איד זאל קענען שרייבן א ספר תורה איז א געוואלדיגע גרויסע זאך.

און נאכדעם איז דא אן אנדערע זאך, אז ס'זאל זיין ווי מער ספר תורות. דאס איז דאך אן ענין אז... ס'איז אזוויי א מצוה פאר דעם וואס איז א בעל יכולת צו שרייבן א תורה, און אויב נישט, לכל הפחות זאל מען יוצא זיין די ענין אז ס'זאל זיין גענוג ספרים אין די סיסטעם.

Speaker 2: מ'דארף נישט האבן גענוג ספרים? מ'דארף נישט האבן גענוג ספרים?

Speaker 1: ניין, דו דארפסט נישט האבן גענוג ספרים. דו דארפסט נישט אימעדזשינען די תורה אז דאס איז א זאך וואס ליגט אין שול וואס דו טורעסט. דו דארפסט פארשטיין אז אויב דעם שפעטער, אויב מ'טרענט און מ'לערנט די ראש, וועט מען זען אז די מצוה פון כתיבת ספר תורה רעדט נישט פון יענץ.

ער רעדט אימעדזשין אז מ'האט נישט קיין ספר. שטעל דיר פאר, מ'קען עס יוצא זיין, ס'שטייט דאך אז מ'קען עס יוצא זיין מיט קויפן א חומש. דו לערנסט דאך קיינמאל נישט. די מצוה איז אז דו זאלסט האבן א תורה. אוודאי זאלסטו אליינס לערנען דערמיט. און די חילוק פון יורש זיין, די מעלה פון כותבה מעצמו איז נאר לכאורה א מעלה אין דעם אז דו זאלסט האבן דיין אייגענע געמאכט.

פשט אין "מגיה בספר תורה אפילו אות אחת — כאילו כתבו כולו"

און לויט דעם קען מען פארשטיין אויך וואס ס'שטייט די נעקסטע הלכה, יא, **"וכל המגיה בספר תורה אפילו אות אחת הרי כאילו כתבו כולו."** ווייל וואס דארפסטו האבן אן אייגענע תורה? ס'איז נישט קיין עבירה צו האבן א געי'רש'נטע תורה אדער א געקויפטע תורה. ס'איז נאר אפשר שוין אלט, איז שוין נישט... אויב דו ביסט מגיה, אפשר דו פרישסט איבער די תורה, דו מאכסט זיכער אז ס'איז גוט געמאכט, איז עס אויך "כאילו כתבו כולו", כאילו דו האסט עס געמאכט אליינס די גאנצע זאך. ווייל די עיקר איז אז ס'זאל זיין, ס'איז נישט קיין מצוה פון די ארבעט פון שרייבן. די מצוה איז אז ס'זאל זיין א נייע תורה געשריבן פאר דיר. אויב דו האסט אליינס מגיה געווען, איז עס אויך גוט.

Speaker 2: מאכט סענס?

Speaker 1: יא.

דיסקוסיע: דער מנהג פון שרייבן אן אות ביי א סיום ספר תורה

איך מיין אז די מענטשן וואס פירן זיך צו שרייבן ביי די סיום ספר תורה, מ'מאכט א... מ'איז מגיה, מ'איז מכבד צו זיין מגיה א אות אחת, איך ווייס נישט אויב ס'מיינט יענץ. דאס איז סתם א חיבת מצוה.

Speaker 2: אבער דאס איז וואס מ'טוט, ווייל ער האט זיך גענומען א חרם "לכתוב לו", און נאכדעם טוט ער נאך דעם מגיה בספר תורה.

Speaker 1: יא, אבער דאס איז א ביסל אנדערש.

Speaker 2: אבער דאס איז סתם מענטשן ארום שרייבן אויך א אות, און מיט דעם ווערט עס זייערס. דאס איז טאקע שוין אביסל אינטערעסאנט. און לעצטנס ווערט אזוויי א שותפות. טאקע דאס איז די ענין, ווען אפאר מענטשן שרייבן צוזאמען א ספר תורה, וויל מען יעדער איינער זאל קענען זיין א מגיה. ווייל איינמאל מ'הייבט שוין אן, וויל מען יעדן מכבד זיין און נישט פארנעמען. אבער אפילו די מגיה, לויט וואס איך לערן, מגיה איז נישט פשט אז דו דארפסט... ס'איז דא אויך אן ענין פון מצותינו בשליחותינו, איך זאג נישט אז ס'איז נישטא קיין ענין. ס'איז דא א חיבת מצוה. אבער ס'איז מער מגיה מיינט אז דו האסט געטראפן א מיסטעיק, אדער עפעס א אות איז געווען צובראכן.

Speaker 1: מגיה מיינט ער צוגעלייגט נאך א ספר תורה צו יוזן, צו זען.

Speaker 2: יא, ער האט עס אפגעהיטן. ער האט געמאכט א גוטן תורה. און דעמאלטס, אויב ער האט עס געמאכט לכתחילה, ער האט געשריבן א תורה און ס'פעלט א אות, וואטעווער, און ער פילט עס איין, אקעי, דאס איז שוין א... איך מיין אז דאס איז סתם א הידור מצוה, אז דאס איז נישט ממש די זאך.

שיטת הרא"ש: כתיבת ספר תורה בזמן הזה

דאס איז די מצוה צו שרייבן א תורה. און מ'דארף וויסן אז אין שולחן ערוך שטייט, ער ברענגט די ראש... יא, ער ברענגט נישט די רא"ש דא פון אונטן? עס איז דאך נאר געשטאנען אז בזמן הזה. עס איז דאך געשטאנען די רא"ש.

יסוד דער רא"ש: די מצוה איז צום לערנען, נישט צום ליינען אין שול

די רא"ש וואס זאגט אז די מצוה פון שרייבן א ספר תורה, די מצוה איז נאר געווען בזמנם וואס מ'פלעגט לערנען פון די תורה. היינט אז מ'נוצט נישט די תורה צו לערנען, ס'איז נאר צו תקנת חכמים פון קריאת התורה, כדי מ'זאל יוצא זיין, נישט נאר מקד, דאס איז די רא"ש אויף ספר תורה, מ'איז יוצא, מ'איז מחויב מ'זאל קויפן חומשים, משניות, גמרות, ווייל די תכלית המצוה איז נישט צו ליינען פאר'ן עולם, דאס איז נישט קיין שום מצוה.

אין אנדערע ווערטער, מ'דארף זאגן פאר די גבירים, מ'זאגט אז היינט איז דא אזא מנהג, ווען א מענטש ווערט א געוויסע עידזש און ער האט נישט וואס צו

טון מיט זיין איבריגע געלט, קויפט ער א ספר תורה און ער מאכט א הכנסת ספר תורה, און מ'זאגט דרשות אז ס'איז א גרויסע מצוה. קען זיין אז ס'איז א מצוה, לויט די אנדערע, די רמב"ם זעט אויס אז ס'איז א מצוה, אבער די רא"ש זאגט אז דאס איז נישט די עיקר, ווייל די עיקר, ס'איז דא גענוג תורות אין שול, יעדער איינער האט גענוג תורות צו יוצא זיין די מצוה פון קריאת התורה געוועגליך. די עיקר מצוה איז אז ס'זאל זיין ספרים וואס מענטשן זאלן לערנען.

איינער איז מנדב די לייברערי אין בית המדרש, אדער ער קויפט ספרים אפילו פאר זיך אליין אין דערהיים, דורך הגהה, אז מ'צאלט מיט דיינע, ס'איז א מצוה צו קויפן ספרים.

דיגרעסיע: ספאנסארן שיעורים ווי קיום פון כתיבת ספר תורה

איך מאך דא א פסק הלכה, אז אויב איינער איז מנדב אונזער שיעור, איז ער מקיים די מצוה פון כתיבת ספר תורה, ווייל היינטיגע צייטן איז דא א מין מציאות פון שרייבן די תורה דורך רעקארדן די גאנצע תורה אז מענטשן זאלן עס קענען לערנען. און נישט נאר דאס, נאר איך מיין די טשענסעס זענען אז מער מענטשן גייען לערנען כל התורה כולה, תורה שבכתב תורה שבעל פה, דורך אונזער הייליגע מוסד, דורך אונזערע שיעורים, דורך הרב הגאון רבי יצחק, מיין חשוב'ע שותף.

ממילא, אויב איינער איז מנדב א שיעור דא, און כל שכן אויב איינער איז מנדב די גאנצע סיריעס, איך ווייס, וויפיל קאסט צו שרייבן א ספר תורה און מאכן א הכנסת ספר תורה? צוויי הונדערט טויזנט דאלער? יא. אבער פאר דעם קען מען קויפן א גאנצע ספר פון די רמב"ם, יא, איינער פון די ספרים, מדע אדער אהבה, א גרעסערע ספר. און מ'קען אויך מאכן אן עקסטערע הכנסת ספר תורה, יענער קען קומען, מ'קען ארויפלייגן א קרוין אויף יענע ספר פון די רמב"ם. אויף די אלע ווידעאוס, וויאזוי ברענגט מען די ווידעאוס? יא, קענסט צולייגן זייער שיינע גרעפיקס, א קרוין. מ'וועט זען אין די פרק אז גרעפיקס איז זייער וויכטיג. מ'זאגט פונקט ווי מ'זאל שרייבן די ספר תורה, די טייפאגרעפיקס.

זאגט די רא"ש ווייטער. אויב איינער וויל צאלן דעם אמאונט וואס קאסט א הכנסת ספר תורה, וועט מען אים מאכן א פאראד אויך. יא, און מ'קען אויך קויפן יריעות און אזוי ווייטער, און עמודים. אה, ס'איז א ספעציעלע זאך.

דיסקוסיע: דער רא"ש מיינט עס ממש למעשה

אבער ס'איז אינטערעסאנט. ניין, ס'איז דאך נישט נאר דאס, ווייל דער רב שרייבער האט געמאכט א מצוה, איינע פון זיינע מצוות איז געווען "בייס מלי ספרים", מ'זאל קויפן ספרים. מענטשן לאכן אביסל פון דעם, ווער קויפט א ספר און לערנט עס נישט. אבער למעשה, אז א מענטש קויפט ספרים, אפילו ער קויפט טיפע ספרים וואס ער לערנט נישט, ס'קומט איינער, אלעמאל מ'לערנט העלפט, מ'לערנט אביסל מער.

ס'איז א אינטערעסאנטע זאך, ווייל דו קוקסט וואס דו זעסט וואס דא געשעט, אז ס'איז דא א מצווה פון שרייבן א ספר תורה, און פון דעם ווערט א גרעסערע מצווה פון הפצת התורה בכל דור ודור לויט די מציאות. קיינער זאגט נישט אזוי לגבי מזוזות אדער תפילין.

דער רא"ש וואלט נישט אויסגעמעקט ספרי תורה

ס'איז אינטערעסאנט, דער רא"ש איז זייער אינטערעסאנט. דער רא"ש מיינט נישט צו זאגן אז מ'זאל אויפהערן... וועון דער רא"ש טראכט וועון אז יעדער איינער גייט אים פאלגן, וואלט ער עס נישט געזאגט, ווייל דעמאלטס וואלט מען מער נישט געשריבן קיין ספר תורות נאך אפאר דורות. נאר ער האט געמיינט צו זאגן אז ס'זאל זיין גענוג ספר תורות, אבער דאך דארף יעדע שול האבן א ספר תורה. דער רא"ש זאגט נישט אז דאס גייט ריפלעיסן די גאנצע ספר תורה זאך בכלל.

דער רא"ש'ס שיטה איז קלאר און נישט קיין חסידישע תורה

דער סאונד פון דער רא"ש איז אביסל קלארער, מ'דארף זאגן מ'דארף גיין קוקן אינעווייניג, אבער איינער וויל לערנען בעיון, און איך האב געזען רבי חיים מאיר איז זייער ברוגז אויף דער רא"ש, ער האט דעם פראבלעם. ס'סאונדט זייער קלאר פון דער רא"ש, אז דער רא"ש זאגט נישט קיין חסידישע תורה אז מיט דעם איז מען אויך מקיים דעם ענין. דער רא"ש סאונדט ווי ער זאגט אז וויבאלד דער גדר פון די מצווה איז נישט סתם זאל זיין תורה, נאר דער גדר איז צו לערנען, איז מען נישט יוצא ווען מ'מאכט א הכנסת ספר תורה, מ'איז נאר יוצא ווען מ'קויפט א גמרא פאר די ישיבה.

דיסקוסיע: חילוק צווישן תקנת קריאת התורה און מצות כתיבת ספר תורה

סא דער רא"ש, ווען איינער קומט זאגן פאר דער רא"ש, ווען איך קום זאגן "אדוני הראש", מאך צו דיינע אויגן, דער רא"ש איז געווען דער רב וואו? אין וועלכע שטאט? טאלעדא, נו? טאלעדא. ס'איז דא דארטן אפאר הונדערט טויזנט אידן. אויב דער רא"ש לעבט ביז הונדערט און צען, אזוויוי היינטיגע גדולים לעבן, יא, און דו האסט טויזנטער תלמידים, און וועוענטועלי איז דא הונדערטער בתי מדרשים וואו שבת אינדערפרי ביים ליינען, אנשטאט ארויסנעמען א ספר תורה, נעמט מען ארויס א גרויסע טאר מיט א רא"ש, און מ'לערנט די אלע ספרים. מ'מאכט א סדר, ווייל דאס איז זייער חשוב, מ'קען מאכן ברכת התורה. ער וואלט דאס נישט געזאגט. דער רא"ש וואלט זייער געוואקט אין זייער...

דער ראש זאגט אז ס'איז דאך דא גענוג. ניין, ער זאגט נישט דאס, ער זאגט נישט אז ס'איז דא גענוג, ער זאגט מ'איז נישט יוצא מיט די תכלית התורה און לייגן אין ארון הקודש. מ'איז נישט יוצא מצוות כתיבת ספר תורה. דער מענטש, קיינער. ס'איז דא א שטעטל, מ'האט צען רבנים, און יעדער רב האט א ספר תורה, איינער האט געקויפט א ספר תורה, איינער האט געקויפט א תורה, איינער האט געקויפט א תורה. ניין, ניין, ניין, נאכאמאל, אוודאי, ניין, נאכאמאל.

ס'איז דא א תקנה פון קריאת התורה, וואס לאמיר זאגן, איך ווייס נישט צו ס'איז געקומען די הלכה, לאמיר זאגן אז ס'איז געווען א תקנה אז מ'דארף האבן אן ארון הקודש א ספר תורה, איז נישט קיין פראבלעם. כדי צו מקבל זיין יענע תקנה, דארף יעדער שול, דער רב האט עס אנגעזאגט צום פריערדיגן זונטאג פרשת כנסת, יעדער שול דארף קויפן א תורה, נאו פראבלעם. אבער דאס איז נישט די מצוה פון כתיבת ספר תורה. יעצט איז אן אנדערע מצוה מיט די רבנים צו ליינען קריאת התורה. די מצוה פון כתיבת ספר תורה איז דאס וואס מ'לערנט, פון וואס מ'לערנט.

אין דער רא"ש'ס צייט האט מען נאך געשריבן (נישט געדרוקט)

מ'לערנט פון א חומש אדער פון א... אין די ראש'ס צייטן איז נאך געווען שרייבן, איך וויל דו זאלסט געדענקען, ער טראכט ממש פון שרייבן. פון דרוקן איז שוין נאך א לעוועל. אבער די ראש, יא, די ראש איז נאך נישט געווען קיין דרוק, מ'האט געשריבן, א סופר האט געשריבן א גמרא וכו', ס'איז נישט געווען אזוי אנדערש. דאס הייסט, ביי אונז קוקט עס אויס זייער אנדערש, וואס איז אנדערש? אין זיינע צייטן האט מען גענומען א סופר און געשריבן א גמרא.

דער רא"ש וואלט געשריבן הלכות ספר תורה אונטער הלכות תלמוד תורה

אקעי, זייער אינטערעסאנט. איך וואלט געזאגט אז לויט די ראש, הלכות ספר תורה, וועון די ראש וואלט געמאכט דעם ספר, וואלט ער עס געשריבן פאר הלכות תלמוד תורה. ער שרייבט עס טאקע, הלכות ספר תורה. ס'איז דא הלכות ספר תורה להרא"ש, און די ערשטע סימן שטייט עס. ס'איז פאר הלכות תלמוד תורה אזוי ווי? ס'איז אן הקדמה צו הלכות תלמוד תורה? ניין, ער האט פארשטאנען אז די מצות כתיבה איז נישט קיין גזירת הכתוב וואס ס'איז דא א ספר תורה אויף די וועלט, ס'איז א מצוה כדי מ'זאל לערנען דערפון, און ס'מאכט אסאך סענס וואס ער זאגט.

דיסקוסיע: דער רא"ש'ס שיטה און די מציאות

ס'איז אין ראש, אין הלכות, אין די בעק פון די גמרא איז געדרוקט הלכות ספר תורה להרא"ש. חומש, משניות, גמרא, שו"ע, פירוש המשניות, לויט וויפיל מ'לערנט דארטן. אבער ס'איז קיצור שולחן ערוך, איך האב עס געזאגט. ס'איז נישט געזארגט געווארן וואס מ'האט לייען אין שול, ס'איז דא ספרים.

ניין, איך זאג דיר, דאס איז אוודאי א תקנה, ס'איז אוודאי א חיוב, מ'מוז האבן כדי מ'זאל קענען האבן א תקנה פון די רבנן פון קריאת התורה. אבער ס'איז נישט, מ'איז נישט מקיים די מצוה. ס'איז אנדערש. ס'איז דא אנדערע וואס זאגן אז אוודאי יא.

ניין, אבער קוק, און די ראש אליין זאגט אז ער זאל עס לייגן לקריאה בציבור. אה, ווייל איך ווייס שוין פארוואס. אה, ניין, פארקערט, ער לייגט צו די ספר התורה, "אלא מניחו באוצר לקרוא בו בציבור". די גמרא מפרשים לערנט מען א גאנצע צייט, מ'לערנט עס מער. יא, ניין, פארקערט, די מצוה איז לעצמו, לייגן אין די ציבור איז סתם א מצוה, ס'איז אוודאי, ס'שטייט אין די רמב"ם.

ניין, דער רמב"ם האט געזאגט אז א בית המדרש דארף קויפן א תנ"ך כדי מ'זאל קענען ליינען דערין, אבער דאס איז נישט דער דין פון כתיבת ספר תורה. כתיבת ספר תורה איז א מצוה פרטית אויף א איד, נישט קיין מצוה...

מצוות כתיבת ספר תורה — הלכות המלך והקשיא אויפ'ן רא"ש

קשיא אויפ'ן רא"ש — פארוואס נישט תנ"ך בימי חז"ל?

Speaker 1: אבער איך האב טאקע א קשיא. פארוואס האט נישט דער רא"ש געפרעגט א קשיא, אז לויט ווי ער זאגט, פארוואס איז נישט געווען א מצוה אויך בימי חז"ל אז מ'זאל שרייבן תנ"ך? וואס, זיי האבן געוואלט אז ס'זאל בלייבן נ��ר, ס'זאל זיין אין בית המדרש? ווער גייט עס שרייבן אין בית המדרש? אלא מאי, ס'איז געווען א חילוק ווי די בית המדרש האט עס אויסגעפיגערט. פון וואו איז געווען ספרי נביאים וכתובים אין בתי מדרשים צו קענען ליינען די הפטרה? ס'איז געווען, יעדער האט געקויפט אליינס? אה, פאר מפטיר? אויב ס'איז נישט קיין מצוה צו שרייבן, ווער דארף עס באצאלן? די בית המדרש האט א קופה?

Speaker 2: יא, יא. אזוי ווי זיי האבן א קופה פאר בענקלעך.

Speaker 1: ס'איז נישט קיין מצוה, ס'איז נישטא קיין מצוה ווער ס'זאל עס שרייבן. ס'איז אבער א קשיא אויף די רא"ש, ווייל אויב ס'דארף זיין תנ"ך, איז דאך נישטא קיין מצוה צו שרייבן תנ"ך. פון וואו קומסטו זאגן אז ווייל ס'דארף זיין משניות און גמרא איז א מצוה אז ס'זאל זיין? ער זאגט אז די מצוה איז כדי ללמוד. די מצוה איז נישט צו זיין אין די שול אין די ארון הקודש צו ציילן וויפיל ספר תורות. און אויף תנ"ך איז נישט געווען א מצוה געווען ללמוד בימי חז"ל? בימי חז"ל ווען ס'איז נאכנישט געווען קיין משניות, איז נישט געווען א מצוה ללמוד תורה שבכתב?

ווען דער רא"ש איז מחלק אויף די עצם מצוה פון כתיבת ספר תורה, בימי חז"ל ווען מ'פלעגט לערנען חומש, פלעגט מען עס לערנען פון א ספר תורה. אזוי זעט מען אין די גמרא אפילו. אפשר אויך איז געווען חומשים, אבער אויך האט מען געלערנט פון א ספר תורה אסאך מאל. סאו די מצוה, דאס שטייט אין די גמרא, איז א מצוה. ווען דער רא"ש זאגט מצוה, דער רא"ש שרייבט נישט חומשים און תנ"ך. מ'האט דאך געקענט לערנען פון תנ"ך. און ווען דער רא"ש זאגט אז מ'זאל קויפן א ספר תורה און מ'זאל שרייבן א ספר תורה, רעדט ער אין א וועלט וואו מ'לערנט פון די ספר תורה, נישט מ'לאקט עס אין א וואקס און מ'נעמט עס ארויס איינמאל א יאר. דער איז די טענה פון די רא"ש.

אקעי, די אנדערע זענען מחולק, די ראב"ד זאגט נישט דאס. ס'קען זיין אז די רמב"ם האלט אז ס'איז יא א חיוב צו קויפן אדער שרייבן א ספר תורה בימינו אלה, איך זאג נישט. אבער אקעי, לאמיר גיין ווייטער.

הלכה ב — מצוות כתיבת ספר תורה פון א מלך

די גרונט מצוה פון א מלך

Speaker 1: יעצט, חוץ פון דעם וואס יעדער דארף שרייבן א ספר תורה, יא? איז א מלך האט נאך א מצוה. ס'איז א ספעציעלע מצוה פון א מלך. מלך מצווה... ס'איז אינטערעסאנט אז די רמב"ם זאגט **"כל איש מישראל"**, דא זאגט ער **"כל זכר"**. לכאורה איז דאס אויך געבויט אויף די רא"ש'ס סברא אז ס'האט מיט לערנען, און פרויען האבן נישט די מצוה פון תלמוד תורה.

Speaker 2: יא, און תלמוד תורה איז נשים פטורות, האבן מיר עס געלערנט.

Speaker 1: אקעי. א מלך, יא? **מלך מצווה לכתוב ספר תורה אחר לעצמו לשם המלך, יתר על ספר שהניח לו אביו.** ס'איז אינטערעסאנט, ווייל א מענטש וואלט געקענט טראכטן אז ס'באלאנגט אין הלכות מלכים. אויב איך געדענק, ברענגט עס די רמב"ם אויך אין הלכות מלכים?

Speaker 2: ער ברענגט עס נישט?

Speaker 1: איך געדענק עפעס אז אין הלכות מלכים ווערט עס דערמאנט. דא זעט עס אויס אזוי ווי ס'איז דא צוויי מצוות כתיבת ספר תורה.

Speaker 2: יא, אין הלכות מלכים דערמאנט די רמב"ם נאכאמאל, און ער האט דארט... עקטשולי די זעלבע הלכה, ממש די זעלבע. דאפלט.

Speaker 1: זייער אינטערעסאנט. וואו. מ'וועט זען, ממש די זעלבע פרק. דער רמב"ם איז... דער רב האט געזאגט אז מ'קען נישט מדייק זיין פון די רמב"ם. מ'קען נישט מדייק זיין פון די רמב"ם. דער רב האט דאך נעכטן געזאגט אז מ'קען נישט מדייק זיין אין אים. זייער אינטערעסאנט. איך ווייס נישט צו ס'איז דא נאך אזא זאך אז די רמב"ם שרייבט צוויי מאל געהעריג די גאנצע הלכה. פלאי פלאים.

Speaker 2: ער לייגט דארט צו א געוויסע פרט?

Speaker 1: ניין, ער לייגט נישט צו גארנישט.

לשם המלך — די ספעציעלע תורה פון מלכות

Speaker 1: לאמיר לעזן. סאו, לאמיר לעזן. **המלך**, אקעי, זייער אינטערעסאנט. **המלך מצווה לכתוב ספר תורה אחר לעצמו לשם המלך.** נאכאמאל, לשם המלך. איך האב שוין געזאגט די סברא. דער מלך דארף שרייבן אן עקסטערע ספר תורה, לשם מלכותו. לשם עצמו. יא, לשם דאס וואס ער איז דער מלך. חוץ פון דעם וואס ער דארף שרייבן א ספר לשם א הדיוט, איך זאג דאס דער טייטש, **יתר על ספר שהוליכו שריד.** ער איז געווען א חרש געווען א מלך, און ביז דעמאלטס איז ער געווען א פשוט'ער מענטש. האט ער דעמאלטס געדארפט זיין א פרומער איד, האט ער געדארפט מקיים זיין די מצוה פון שרייבן א תורה. האט ער שוין געהאט א תורה. אבער ווען ער איז געווארן א מלך, דארף ער זיך שרייבן א נייע תורה. אזוי ווי עס שטייט, **"והוא כשיתו"**, דאס איז די דיוק, **"והוא כשיתו על כסא ממלכתו וגו'"**, ווען ער זעצט זיך אויף די כסא מלכות, שרייבט ער זיך נאך א תורה.

ווייל דאס שטימט דאך נישט, די גמרא גייט דאך אזוי, ס'איז דאך א מצוה אויף יעדער יחיד. וואס שטייט דא? וואס איז ספעציעל ביים מלך? וואס איז דער חילוק? הלמאי דארף ער נאך איינס?

הגהה מספר העזרה — פרעזערווירן די מדויק'דיגע מסורה

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, **מ'איז מגיה אותה מספר העזרה.** מ'איז מגיה מספר העזרה, וואס איז אין בית גנזי המלך. דאס ספר וואס מ'שרייבט איז א גאנצע עסק, אבער מ'איז עס מגיה פון די ספר אין די עזרה פון בית המקדש וואס איז געווען א ספר תורה. מסתמא איז נישט געווען קיין אנדערע אופציע, נישט געווען קיין ברירה, איך ווייס נישט וואס מער.

Speaker 2: ניין, איך ווייס נישט.

Speaker 1: די פוינט איז אז די ספר איז געווען די ספר, די אריגינעלע ספר, איך מיין, אדער ממש א קאפי פון עזרא הסופר אדער פון משה רבינו, זייער א מדויק'דיגע ספר. די מלך'ס תורה איז געווען מגיה לויט דעם. קען זיין דאס איז די פוינט. אפשר טאקע דאס איז איינע פון די סיבות פארוואס דער מלך דארף האבן זיין אייגענע תורה, כדי מ'זאל וויסן וואס איז מדויק, צו האלטן די מדויק'דיגע מסורה. און אויך צו פרעזערוועון, דאס איז די וועג וויאזוי מ'האט פרעזערווד די ספר עזרה, וואס איז געווען אזא גודל, ווייל אויב ס'וואלט חלילה געווען א מבול, האבן זיי זיך אלעס מגיה געווען לויט דעם.

Speaker 2: יא יא, זייער גוט. ממילא דער מלך נעמט קעיר פון דעם. אזוי ווי דו האסט געזאגט פון דיין ברודער, אז מ'דארף האבן א נייע ספר התורה, ווייל ס'איז א פראקטישע חלק פון מצוות כתיבת ספר תורה.

Speaker 1: אבער די ספר עזרה האט מען געשריבן נייע?

Speaker 2: לכאורה איז עס געווען די זעלבע, איך ווייס נישט. ביי די אמת, איך מיין, ס'גייט דורך הונדערטער און הונדערטער יארן, ס'קען זיין דאס איז געווען אזוי ווי א וועג פון... יא, מ'איז מגיה די ספרים לויט דעם.

Speaker 1: אקעי.

וואו לייגט מען די הדיוט-תורה — בית גנזיו

Speaker 1: איז אזוי, וואס טוט ער מיט די צוויי ספרים? וואס טוט ער מיט צוויי ספרים? איז די פשוט'ע תורה, די הדיוט תורה זיינע, לייגט ער אריין אין די סטארעדזש, אין בית גנזיו, אין זיין אוצר המלך. **אשר כתב לו**, די וואס זענען אזוי אז די יחידים זאלן נישט ליינען אין דעם, און מען דארף עס דארט אוועקלייגן.

Speaker 2: ניין, איך מיין אז ער וויל פשוט זאגן, ניין, אפשר איז עס נישט שמור מיט די קדושה, זאל מען עס נישט אריינלייגן אין עפעס א שול פון שלעכטע מענטשן. ער מיינט נאר צו זאגן אז ער דארף נישט שלעפן זיך מיט יענעם תורה, ער דארף עס נישט נעמען צו זיך. אויף דעם לאט ער עס, אבער ער קען עס נאך מנדב זיין פאר א בית המדרש.

Speaker 1: ניין, ניין, ניין, עס מוז זיין זיינס.

דיגרעסיע — מנדב א תורה פאר א בית המדרש

Speaker 2: ניין, דרך אגב, ווען איינער איז מנדב א תורה פאר א בית המדרש, איז ער נישט יוצא די מצוה פון כתיבת ספר תורה.

Speaker 1: ניין, נאר דרך אגב, איך מאך אזוי, פאר די רוב אידן וואס... אקעי, היינטיגע וועג פון די מצוות כתיבת ספר תורה, און די דין פון בני ישראל, און די מקיים...

Speaker 2: ניין, ס'איז מקיים אן אנדערע זאך, אז א שול דארף האבן א תורה. ס'איז א שיינע זאך, רוב אידן... מורי ורבי, רבי חיים הערש ראטה, פרעגט יעדן פרייטאג, "מייסטער, איז דא א ספר תורה אין זיין בית המדרש?" ער איז געווען אין זיין בית המדרש, ער האט געפרעגט. ס'איז א שיינע זאך, ס'איז א חשוב'ע זאך. דאס איז זיין הויז. ס'איז אמת אז די עיקר, אדער ס'איז א גרויסער הידור, אדער ס'קען זיין לויט די רמב"ם אז ס'איז עיקר אז די כתיבת ספר תורה האט צו טון מיט לערנען פון דעם. ס'איז דאך נישט קיין שום מצוה פון כתיבת ספר תורה פאר די שול. איך מיין, ס'איז א נתינה פאר די שול.

אבער רוב מענטשן וואס ווילן מקיים זיין די מצוה פון כתיבת ספר תורה, און זיי האבן נישט וואו עס צו לייגן אינדערהיים, לייגן זיי עס אין א שול, אבער זיי געבן עס פאר די שול. רוב מענטשן בכלל, מ'זאגט אזוי, ס'איז מנדב געווען פאר די שול. על פי רוב איז עס נישט אמת אז מ'האט עס מנדב געווען פאר די שול. על פי רוב בארגן זיי עס פאר די שול, מ'לאזט עס דארט. ווייל איינע פון די סיבות איז, חוץ דעם וואס ס'איז טייער א תורה, ער וויל עס נישט אוועקגעבן. ניין, ווייל ער איז נישט יוצא די מצוה. אויב דו געסט עס אוועק פאר די שול א מתנה, ביסטו נישט יוצא די כתיבה דערפון. די כתיבה דערפון מיינט אז דו האסט דיין תורה, דו לאזט עס אין שול, דו לאזט די עולם ליינען דערין, דאס איז א מצוה. דאס איז א משל פון ספרים אחרים. על פי רוב טאקע בארגן זיי עס. איך זאג אויך אזוי. אויך צוליב דעם, ס'באלאנגט צו דיר נאך אלץ, געוועגליך, אסאך מאל, ווענדט זיך ווי די שול שרייבט עס אנדערש. און...

Speaker 1: ניין, איך טראכט אז יעדער מענטש וואס האט א תורה לייגט עס אין בית גנזיו. א נארמאלער מענטש וואס האט א תורה, וואו לייגט ער עס? אין עפעס א סטארעדזש?

Speaker 2: נישט אין א סטארעדזש. מ'מיינט נישט וואו ער וואוינט נישט. ס'מיינט אז ער לאזט עס אינדערהיים. ער לאזט עס אינדערהיים, ער האט דארט א קליינע שיינע ארון קודש.

Speaker 1: זייער גוט, דאס איז די בית גנזיו אויך.

"אשר כתב לו" — דער מלך טראגט די תורה מיט אים

Speaker 1: די חילוק איז, **"אשר כתב לו"**, **"אשר לו"**, דאס וואס דער מלך האט א תורה, דער מלך טראגט עס מיט, יענער שלעפט עס אים איבעראל ארום. יא, ס'איז אמת אז דער רמב"ם זאגט אונז דא **"אשר נכתב לו"**. אשר נכתב לו.

Speaker 2: יא, אבער ער האט נאך נישט געזאגט אז אויב ער קען נישט קען לכאורה איינער שרייבן פאר אים. לכאורה איז עס די זעלבע דין פון די הדיוט.

Speaker 1: יא, אבער ער האט נישט געזאגט קלאר. ער האט געזאגט **"ליכתוב לעצמו"**, אבער ער האט יא געזאגט **"לשם המלך"**. ס'איז קען זיין אז לשם המלך האט ער אזוי ווי דער רמב"ם איז געווען מיט דעם, אז אויב א צווייטער שרייבט עס דארף ער עס זאגן לשם המלך. אבער לשם המלך מיינט פשוט אז ער דארף עס קויפן מיט הר המלך. אבער ניין, לכאורה ביי די מלך איז די זעלבע דין, אויב ער שרייבט עס אליין איז עס א מעלה, אויב ער קען נישט נעמט ער איינעם וכדומה.

"והיתה עמו" — די תורה אין אלע מלכות'דיגע זיטואציעס

Speaker 1: און וואס טוט ער? **"עמו"**, ס'איז דא מיט אים תמיד. **"בצאתו למלחמה ספר תורה זה עמו"**, ווי ס'שטייט אזוי אין פסוק אז די ספר תורה מיט די יודן גייט ארויס מיט די מחנה למלחמה. ס'שטייט אויף די ארון, דאס קומט פון דעם פסוק. **"נכנס ויושב בדין והיא עמו"**. נכנס, וואו איז ער נכנס? ער קומט אריין צום פאלק, צום זאל פון קבלת קהל, והיא עמו. דאס איז זיין אפישעל חלק פון די מלכות'דיגע אריינוואקן. א מלכות'דיגע זאך, איך טראכט אז ס'איז אסאך מער פאווערפול ווי א רבי וואס ער וואקט מיט א ספר תורה. א געוואלדיגע זאך. **"נכנס והיא עמו, יושב בדין והיא עמו"**. די רבי'ס פילן זיך טאקע אז ווען זיי האבן זייערע קליינע תורה'לעך, אז זיי זיצן בדין, איז דאן מענטשן שטעלן זיך אסאך מער ערנסט אז די תורה איז ווען די דריי דיינים זיצן מיט די ספר תורה אויף זייערע הענט.

ניין, די מלך. די מלך דארף זיצן אויף זיין כסא המלכות והיא כנגדו. אבער דעמאלטס האלט ער עס נישט אויף זיך. ער וויל זיך אנלאנען, ער וויל זיך קענען... ער עסט, ער מאכט זיך אן עסט א סעודה, ער לייגט עס אראפ. אראפ לעבן זיך, אבער ס'איז נאך אלץ דארט. דאס איז לכאורה ענליך וואס מ'האט געלערנט ביי תפילין, אז מ'עסט נישט מיט די תפילין, מ'לייגט עס אראפ כנגדו. דו געדענקסט אזא לשון?

Speaker 2: דו מיינסט אז ס'איז די זעלבע אידיע?

Speaker 1: ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל איך טראכט אזוי ווי א חלק פון די מצב, ווען אן אמעריקאנער פרעזידענט קומט אן אויף א פלאץ, איז זייער א גרויסע צערעמאניע זאך. ניין, מער ווי דעם, ער קומט מיט אזא סוטקעיס וואס ס'שטייט דארטן קאודס, וואס ס'איז דא דארטן וויכטיגע דאקומענטן. אז ווי דער מלך קומט, קומט מיט אים די ספר תורה. און לכאורה די פשוט'ע פשט איז אז למשל ער איז יושב בדין, ער דארף וויסן וואס די הלכה איז, ער גייט אריין א מאכל על פי תורה, און ער זעט וואס די הלכה איז, ער טוט נישט גארנישט שלא על פי תורה. דאס איז דער פוינט, **"וקרא בו"**, ער זאל לערנען, ער זאל וויסן וואס צו טון, און ער זאל וויסן וויאזוי צו פירן די מלכות. שנאמר, **"והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"**, אזוי קען ער עס אייביג עפענען. און דאס איז דער פשט **"והיתה עמו"**, לעבן ממש ליטעראלי, ס'דארף זיין מיט אים, ער שלעפט זיך דערמיט א גאנצע צייט. אפשר טראגט ער עס לויט די ראש, לויט די ראש מיינט אזא...

הלכות ספר תורה פון דעם מלך און דיני כתיבה

הלכה ב: דער ספר תורה פון דעם מלך — "והיתה עמו"

Speaker 1:

ווי דער מלך קומט, קומט אים דער ספר תורה.

לכאורה פשוט פשט איז אז למשל ער איז יושב בדין, ער דארף וויסן וואס די הלכה איז, ער גייט אריין אין א מלחמה על פי התורה, ער זעט וואס די הלכה איז, ער טוט נישט גארנישט שלא על פי התורה. פאר דעם איז דאך דער פוינט, **"וקרא בו"**, ער זאל עס לערנען, ער זאל וויסן וואס צו טון, וויאזוי צו פירן די מלכות. שנאמר, זיי גוט, שנאמר **"והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"**, אזוי קען ער עס תיכף עפענען. און דער לשון "והיתה עמו" לערנט מען ממש ליטעראלי, ס'דארף זיין מיט אים, ער שלעפט זיך דערמיט א גאנצע צייט.

דער ראַ"ש'ס שיטה: דער מלך דארף מיטשלעפן כל התורה כולה

אפשר דארף מען טראכטן, לויט דער רא"ש מיינט עס אז א מלך דארף מיטשלעפן מיט זיך כל התורה כולה. ווייל דער רא"ש זאגט אז "סתם ספר תורה" איז דאך אריינגערעכנט אלע ספרים, אלע פוסקים. סאו דער מלך דארף זיכער האבן אן אוצר החכמה מיט א סיסטעם וואס ער קען א גאנצע צייט נאכקוקן כל התורה כולה. אויך, אז דער היינטיגער מלך דארף דאך נישט נאר קוקן וואס שטייט אין די תורה, אויב ער וויל מאכן א מלחמה, ער דארף פרעגן וואס דער חזון איש זאגט, וואס דער שר הביטחון זאגט. סאו דארף ער האבן א גאנצע אוצר החכמה מיט זיך א גאנצע צייט, לויט דער רא"ש וואס איז פשט.

דער רמב"ם'ס ערשטע בליק פון א מלך ישראל

נא, לכאורה דער רמב"ם, איך הער, ס'איז אינטערעסאנט. ס'איז זייער אינטערעסאנט. ס'איז ממש א פלא, קוק אין הלכות מלכים, מלחמות, פרק ג' הלכה א', שטייט ממש די זעלבע הלכה, די זעלבע סעיף שטייט דארט מלך במלך. יא, קוק, איך ווייס דא, ס'איז די ערשטע מאל וואס דער רמב"ם גיבט אונז א שטיקל דיסקריפשאן ווער דער מלך איז. אויטאמאטיש באקומען מיר אונז די ערשטע בליק פון א מלך ישראל אלס א גדול, על דעתך ביודע, יושב בדין, ער זיצט זיך אריין אין די תורה און ער גייט ארויס אין מלחמה. נישט מער, איך וויל א מלך, אבער א מלך וואס איז א חכם, א מלך חכם וואס זיצט בדין און ער קוקט אין די ספר תורה.

דיגרעסיע: דער מלך אלס שופט — "יושב ודן"

:Speaker 2

ס'איז א חכם, יא? ס'איז אביסל מאדנע, ווייל... ניין, נישט מסכים. ווייל דו ווייסט אין תנ"ך...

:Speaker 1

לאמיך דיר פארציילן. אין תנ"ך שטייט, און מ'זעט כמה פעמים **"וישב דוד להושיב את עמו למשפט"**, אויך ביי שלמה המלך שטייט דאך "חכמתו", ער איז געקומען... דער מלך איז א שופט. ס'זעט אויס אז דער מלך איז געווען א שופט אריגינעל. ס'איז זייער מאדנע, ווייל אין מסכת סנהדרין שטייט **"מלך לא דן ולא דנין אותו"**. אז א מלך, אפשר רעדט זיך עס פון א מלך ישראל, מ'דארף קוקן אין די גמרא דארט, א מלך בית דוד יא. ס'ווענדט זיך אויב ער איז א צדיק. ס'איז היינט א טייטש, לאזט מען נישט דעם מלך זיין א דיין. אבער "יושב ודן" טראכט איך אז ס'איז מער אזוי ווי דוד המלך'ס "יושב ומלכלך", ער זיצט און דן'ט ארץ ישראל. דן מיינט זיין דן ארץ ישראל. זייער גוט. אבער דן על פי דין התורה מיינט אז ער איז נישט קיין דיין אין א בית דין.

אבער מ'זעט יא אין תנ"ך אז דער דזשאב פון א מלך איז צו שופט'ן זיין. ס'קען זיין אז ער איז דער, אזוי ווי די סופרים קארט, אין די ענדע גייט מען צום מלך ער זאל העלפן. דארף מען דא קוקן אין הלכות מלכים, ס'שטייט נישט לכאורה דאס אז דער מלך איז יושב ודן. אבער דאס איז שווער, ווייל ס'איז דאך דא א הלכה פון א מצוה פון מאכן שופטים בישראל. אויב ס'איז דא שופטים, וויאזוי קען דער מלך? ס'דארף זיין א געוויסע סעפערעישאן, דער מלך האט איין סארט מלכות, און דער שופט טוט זיין זאך. אזוי זאגט דער רמב"ם, דער רמב"ם זאגט אזוי אין הלכות מלכים. סאו ס'שטימט נישט אזוי גוט מיט דעם "יושב ודן".

אבער עניוועיס, אפשר קען זיין "יושב ודן" מיינט נישט דווקא דין תורה. ס'קען זיין ער מיינט אזוי ווי ער זיצט ביי זיינע ישיבות, ער מאכט א דיון מיט די קאבינעט, די קאבינעט שטעלט זיך צו אים. קען אויך זיין. ער וועט מיט'ן קאבינעט, קען ער נעמען די מלך א ספר תורה, און ער קוקט וואס שטייט אין די תורה, מ'טוט אזוי, מ'טוט אזוי.

פארוואס דארף דער מלך די גאנצע תורה?

אקעי, דא האבן מיר שוין געלערנט. לא תאמר, ווייל אויב ס'איז נאר אין עניני מלחמה, אקעי, איי קען איך אויסנעמען נאר די תורה פרשיות פרשיות. ווייל למשל ער דארף נאכקוקן די הלכה פון כריתת שלום, אלע דיני מלחמה. זייער גוט, ער דארף אראפברענגען די גאנצע תורה. ער דארף אראפברענגען די גאנצע תורה. דער מלך דארף אפילו פון פרשת בראשית קען מען זיך לערנען וואס צו טון מיט א מלחמה. ס'איז נישט אמת. און פון יוסף קען ער זיך אויסלערנען וועגן טעקסעס, וויפיל פראצענט ס'דארף זיין. יא, ס'איז אלעמאל דא אין די תורה זאכן וואס צו לערנען.

הלכה ג: צוויי ספרי תורות פאר דעם מלך

אקעי. אונז האבן געלערנט אז א מלך דארף מאכן א שרייבן אן אייגענע תורה, **"כדי שלא תהא אסיפת אבותיו"**, אז ס'זאל נישט זיין געווען א פאדער'ס. יעצט פרעג איך אן אנדערע שאלה: וואס טוט זיך אויב דער מלך איז געווארן מלך נאך פאר ער איז זוכה געווען צו שרייבן די מצוה פון די הדיוט ספר תורה? דארף ער שרייבן אן עקסטרע? אה, זאגט דער רמב"ם, **"מלך כותב ספר תורה אחד לעצמו קודם שיתמלך"**. סאו די פריערדיגע האט ער שוין איינס געהאט. ס'הייסט, אדער איז ער געווארן א מלך וועןער איז שוין געווען א בעיבי, אדער איז ער נישט געווען א הדיוט. דעמאלטס, **"צריך לכתוב אחר שנתמלך שני ספרי תורות"**. אז דו זאלסט נישט מיינען אז יעצט איז ער א מלך דארף ער, דאס וואס מ'האט געזאגט אז א מלך דארף שרייבן, א מלך דארף שרייבן, אבער ער האט שוין. אבער דא זעט מען אז ניין, ער דארף שרייבן צוויי תורות.

דיסקוסיע: פארוואס צוויי נייע ספרי תורות?

:Speaker 2

איך וואלט געזאגט פארוואס, ווייל פריער איז געשטאנען אז מען שרייבט לשם המלך, נישט לשם יאנקל. דו דארפסט איין ספר תורה לשם יאנקל.

:Speaker 1

ס'איז א חילוק, אבער ער איז שוין דער מלך, ביידע זענען לשם המלך.

:Speaker 2

ניין, איך זאג, יעצט דארפסטו האבן לשם יאנקל. ווייל דיר איז א סינגל, דיר איז אן אינדיווידזשועל וואס לייגט עס אוועק.

:Speaker 1

די פוינט איז, ס'איז נישט די זעלבע זאך ווי ביי הלכה. איך מיין אזוי. איך זאג אזוי, ער דארף האבן איינס פאר זיך אליין, איינס פאר בית גנזיו, פאר זיין ספר תורה. **אחת לו ואחת לבית גנזיו. והשני יהיה עמו.** און דא לייגט דער רמב"ם צו אביסל מער הלכות וועגן די שני. **לא יסור ממנו אלא בלילה, או בנחת כשהוא נכנס לבית הכסא או לבית המרחץ.** דאס איז לכאורה די זעלבע זאך ווי בלילה, ניין?

ס'איז מאדנע אביסל. ס'איז אביסל פאר מיר, ווייל ער האט שוין פריער געזאגט וואס ער טוט מיט עס. ס'איז נישט קלאר. ס'איז זייער מאדנע, די רמב"ם, די הלכות זענען דאפלט. ס'שטייט דריי מאל, צוויי מאל, דא און נאכאמאל אין הלכות מלכים די זעלבע זאך.

וויאזוי טראגט דער מלך דעם ספר תורה?

דער רמב"ם זאגט אונז נישט וויאזוי ער דארף עס האלטן אזוי ווי, ווייל למשל ביי תפילין איז געשטאנען מ'טאר עס נישט אויפהענגען א געוויסע וועג. ס'איז א גאנצע עבודה. אה, וויאזוי דער מלך האלט עס? איך האב אסאך מאל געהאט א געדאנק אזוי ווי ס'איז א קייטל וואס הענגט פון אים. איך ווייס נישט אויב מ'קען. ס'איז דא אנדערע אזעלכע סמנים, אזוי ווי דער

חושן ואפוד ליגט, איז דא אזא סארט געדאנק אז דארטן ליגט די ספר תורה. אבער ס'שטייט נישט וויאזוי ער טראגט עס. שפעטער גייען מיר לכאורה זען הלכות וויאזוי מ'דארף טראגן א תורה, אדער איך געדענק נישט אויב ס'שטייט ממש כבוד התורה. אבער דער מלך, וויאזוי ער שלעפט זיך ארום דערמיט? איך ווייס נישט. אפשר ברענגען זיי דא פון אונטן וויאזוי ער שלעפט זיך ארום דערמיט? ס'איז א מופת, ער קען עס נישט האלטן א גאנצע צייט. **יוצא למלחמה והיא עמו**. ס'שטייט נישט דא וויאזוי ס'גייט פונקטליך.

אקעי, לאמיר גיין ווייטער. ווייטער, יא.

הלכה ד: דיני כתיבת ספר תורה — "נאה ביותר"

אזוי, ספר תורה ש... עד כאן איז דאס האבן מיר געלערנט אז מ'דארף שרייבן א ספר תורה, נאך א ספר תורה. יעצט גייט ער אונז זאגן וויאזוי מ'דארף עס שרייבן.

ספר תורה שכותבין למלך... און ס'איז געשריבן אן קיין ליינס, אן קיין... מ'קען מאכן א גראדע ליין פארדעם, און ס'איז געשריבן אויף די ליין. **"או שכתבו מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף"** — האבן מיר געלערנט אז גויל איז איין פארט פון די קלף. מ'האט געלערנט אנשטאט איין שיינע פארמעט, די גאנצע צייט האט מען געמישט צווישן סארטן פארמעט. **"פסול, לפי שאינו נאה"**. לכאורהביידע איז נישט שיין. **"אלא עיקרו על הגויל ועיקרו על הקלף"** — אזוי ווי אונז האבן פריער געלערנט וואס גויל און קלף זענען, אנדערע חלקים פון די הויט. זאגט דער רמב"ם, **"כותב ספר תורה"**. זאגט דער רמב"ם, די ערשטע זאך איז **"כותב כתיבה מסוכנת נאה ביותר"**. אפשר דאס איז דער כלל פון די אלע הלכות וואס גייען דא זיין?

וואס מיינט "נאה ביותר"?

Speaker 2:

"נאה ביותר" מיינט די בעסטע וואס דו קענסט. ווייל נישט די בעסטע פון יעדעם, ווייל נישט יעדער איינער קען שרייבן די בעסטע פון יעדעם.

Speaker 1:

ניין, מ'דארף שרייבן די בעסטע פון יעדעם.

Speaker 2:

ניין, ניין, ניין. א כלל אין לעבן, רבותי, איז נישט אזוי ווי ר' יצחק זאגט. די הלכה איז, "נאה ביותר" מיינט די בעסטע וואס דו קענסט. אזוי ווי מ'זאגט היינט אין 2026, "you're doing your best", דאס איז "נאה ביותר". ווייל ס'קען נישט זיין, יעדער איינער קען זיין "נאה ביותר". ווייל דו ווילסט נישט א קאמפעטישן אז יעדער איינער וויל "נאה ביותר".

Speaker 1:

"נאה ביותר" — די בעסטע וואס דו קענסט. יא. "נאה ביותר" מיינט נישט "היותר נאה", רייט? "נאה ביותר" מיינט זייער שיין, דאס איז אלעס. רייט. שטרענג דיך אן צו שרייבן זייער מסודר און זייער שיין. דאס איז וואס ער זאגט, ס'איז א מצוה אויף יעדער איד, שרייב דיין בעסטע.

חקירה: שרייבן אליין אדער קויפן א שענערע?

ס'קען אויך זיין, דאס איז מיין ברודער'ס דאכט זיך א חקירה, אז טאמער א מענטש קען שרייבן, אבער ער וועט שרייבן מעסי, ס'וועט נישט זיין אזוי שיין, ער איז נישט אזא מומחה. אבער ער קען קויפן א שיינע. וואס זאל ער טון? ער זאל שרייבן אליינס שוואך, אז ער זאל מקיים זיין די ענין פון "כתבו לכם", אדער ער זאל נעמען יענעמ'ס וואס איז שענער? די הלכה איז אז ס'דארף זיין "נאה ביותר". "זה אלי ואנוהו" איז א... אייביג דארף זיין "נאה ביותר". די אתרוג דארף אויך זיין "נאה ביותר". אבער די מצוה פון די עצם מצוה איז שרייבן. בטח. "זה אלי ואנוהו" איז נאר א הידור. מ'האט געלערנט אז ס'איז נאר א מהלל אין די מצוה. אבער דער רמב"ם זאגט אז אויב ס'איז נישט "נאה ביותר" איז עס פסול. איך ווייס נישט.

איך טראכט אויך אז דאס איז א כלל פאר אלע הלכות וואס גייען זיין. אלע הלכות וואס מ'גייט לערנען זענען בעיסיקלי דיוקים, פרטים אין וויאזוי ס'דארף זיין "נאה ביותר". ס'איז אויך אלעס סירקולער, ווייל אויב א ספר תורה איז עפעס וואס דו גייסט ליינען, און איז דיין כתב פערפעקט פאר דיר, שרייב עס אויף דיין שענסטע. ווייל אז דו שרייבסט עס אז דו זאלסט עס קענען זאג איך דיר, איך קען נישט. אבער אז דו גייסט ליינען, דו גייסט זיין דער "מעין ליינער", שטרענג דיך אן און שרייב די שענסטע וואס דו קענסט, "עט ליעסט" אז דו זאלסט קענען גוט ליינען.

Speaker 2:

איך גיי נישט צאלן פאר א צווייטן ער זאל שרייבן בעסער פון מיר. פארוואס זאל איך נישט זיין? ס'איז דאך געשמאקער פאר מיר.

Speaker 1:

אבער דער פוינט איז נישט אז ס'איז א לאנדא'ס מענטש, דער פוינט איז אז דו זאלסט עס ליינען, און אין דיין שריפט ביסטו "פערפעקט" גוט, איך קען עס נישט ליינען בעסער.

Speaker 2:

פארוואס זאגסטו אזוי? פאר מיר איז אויך בעסער יענער זאל שרייבן. קינדער האבן ליב, מענטשן האבן ליב וואס זיי האבן אליינס געמאכט. ס'איז עפעס א מעלה, אבער איך ווייס נישט.

וואס מיינט "כתב בית יוסף"?

Speaker 1:

אקעי. איך ווייס נישט, "בנוי בית יוסף" מיינט אז די שריפט זאל זיין נייט. איך מיין אז ס'מיינט מער אזוויי סארטן שריפט, אזוויי סארטן הלכה סטייל. דו זאלסט שרייבן די שענסטע סטייל.

Speaker 2:

אדער נעמען די שענסטע "פאנט". אזוויי ער האט געזאגט, נעמען די שענסטע "פאנט" וואס איז דא, און שרייב יענער. אזוי וואלט איך געטראכט אפשר.

Speaker 1:

ניין, דער רמב"ם האט סתם געהאט אין געדאנק די אותיות וויאזוי מען שרייבט עס, וואס דער רמב"ם האט געקענט.

Speaker 2:

איך ווייס נישט, לאו דווקא. אפשר רעדט ער וועגן די הלכות וואס ער גייט יעצט זאגן, מ'זאל עס שרייבן מיט יו"י, מיט די הלכות.

Speaker 1:

אבער דער רמב"ם האט אויך גערעכנט אין געדאנק אז דו גייסט קוקן אין א ספר תורה און זען וויאזוי ס'שטייט, אדער דו גייסט רעדן מיט א סופר. ער רעדט נישט אזוי ווי א איד טרעפט זיך אין די... ער גייט נישט שרייבן א ספר. ער שרייבט דאך נישט פאר זיין "מעמארי", ער נעמט און שרייבט דאך נישט פון א ספר.

Speaker 2:

יא, אבער וואס א ספר איז געשריבן פון א ספר. און דער רמב"ם, כתב בית יוסף, ער קען נישט מיינען אז ס'מיינט א געוויסע שריפט. ווייל דער רמב"ם רעכנט אז דו ווייסט פון וועלכע שריפט מ'רעדט, ווייל דו האסט א ספר תורה און איך האב א ספר תורה.

Speaker 1:

ניין, אבער אפילו מענטשן האבן נישט געשריבן גוט. מענטשן האבן נישט געקענט, ער מאכט עפעס א מאדנע שריפט וואס איז נישט אזוי שיין, אדער ער נוצט נישט די ריכטיגע סארט טינט. איך ווייס נישט וואס ס'קען זיין.

הלכות ספעיסינג און שורות-לענג

אקעי. זאגט ער ווייטער, זאגט דער רמב"ם: **"יניח בין כל תיבה ותיבה כמלא אות קטנה"**. צווישן יעדע צוויי ווערטער דארף זיין "ספעיס" אזוויי א קליינע אות.

"ובין כל שיטה ושיטה" — צווישן יעדע שורה, ס'קען נישט זיין די שורות זאלן זיין איינס אונטער די צווייטע. צווישן יעדע שורות דארף זיין א "ספעיס" א שורה.

"ואורך כל שיטה ושיטה" — ווי לאנג זאל זיין יעדע שורה? ס'זאל נישט זיין קיין קורצע שורות, נאר ס'זאל זיין די לענג פון שלשים אותיות. **"כדי לכתוב"**, זאגט דער רמב"ם א סימן, אדער א וועג פון דאס קענען דאס אויסרעכענען אין קלארע ווערטער, זאגט ער אז ס'איז למשפחותיכם, וואס דאס איז איינע פון די לענגסטע ווערטער אין די תורה, דריי מאל למשפחותיכם, **שלש פעמים**, ס'איז א ניין מאל למשפחותיכם.

Speaker 2:

ניין, נאכאמאל, דרייסיג. דאס איז שוין דרייסיג אותיות.

Speaker 1:

אה, די ווארט למשפחותיכם שלש פעמים. יא. יא, דרייסיג אותיות, ס'איז דא צען אותיות אין איטש. יא. ער שרייבט עס דריי מאל, באט ער מיינט נישט דריי מאל דריי, רייט?

הלכות כתיבת ספר תורה – רוחב השורה, סוף הדף, ואותיות משונות

רוחב השורה – בין קצר לארוך

Speaker 1: לכאורה אויך איז וויל... יא, באט לכאורה די ווארט איז... ניין, ווייסטו נאך וויאזוי ס'לערנט? די ווארט איז אז סתם אותיות זענען קירצער, סתם אותיות זענען ברייטער... דאס איז א גוטע אזוי מיש פון ווערטער, די איידיע פון צען און דרייסיג אותיות.

די רוחב פון א גליון הדף. יא. דאס איז דער רמב"ם, איז דער רמב"ם מסביר פארוואס? **"ולא תהא שורה קצרה מזה, כדי שלא יראה הדף כאגרת"**. א בריוו שרייבט מען געווענליך אויף א שמאלע שטיקל פעיפער, און מ'שרייבט א בריוו. דא דארף עס זיין געשריבן, ס'זעט אויס א ספר קומט צו ווערן געשריבן אין ברייטע שורות. אז נישט זעט עס אויס ווי א איגרת, ווי א פליטה, וואס ס'זעט אויס וויניגער סיריעס.

אבער זאגט דער רמב"ם, **"ולא ארוך"**, אבער ס'קען אויך נישט זיין לענגערע שורות פון דעם. פארוואס? ווייל ס'איז זייער לאנגע שורות, איז דאס גרינג פאר א מענטש צו פארבלאנדזשען, צו פארלירן וואו ער האלט. **"כדי שלא יהיו עיניו משוטטות מקצה השורה לקצה השורה"**. זיינע אויגן זאלן נישט גיין שפאצירן. ס'איז א שיינע לשון, ווי אזוי א מענטש ווערט... א בעל קורא האט דאס אסאך מאל, ער טרעפט נישט וואו ער האלט. זיינע אויגן שפאצירן און זוכן וואו ער האלט.

Speaker 2: אה, גוט. שטעל דיך פאר ס'זאל געווען ברייטער נאך, וואלט ער זיך געוואטשעט.

אויסרעכענען די ספעיסעס און פרשיות

Speaker 1: וואס זאגט דער רמב"ם ווייטער? אקעי. אונז גייען באלד לערנען אז מ'דארף מאכן פרשיות אמאל, צו א ספעיס אינמיטן א ליין אדער צווישן צוויי ליינס. זאגט דער רמב"ם, אז דאס איז גוט אויסצורעכענען, די ספעיס דארפסטו גוט אויסרעכענען, אז ס'זאל נישט געשען אז דו טרעפסט דיך ביים ענד פון א פרשה און דו דארפסט מאכן א רווח, און דו האלטסט שוין נישט אויף די פעידזש אדער וואס, דו האסט נישט קיין פלאץ. וועסטו דארפן מאכן קורצערע, קלענערע אותיות, און מ'קען נישט מאכן קלענערע כתב. צו געבן פרשת ראה ביים בארזשען די פרשה.

Speaker 2: אהה, זייער גוט. ווייל דאס איז עכט די... דאס זענען די ווערטער, האלט די כתב די זעלבע סייז, אבער פיגער אויס אז ס'זאל זיין פלאץ. יא? סטאפ סטאם א מינוט.

Speaker 1: יא, ער לערנט אונז יעצט ווי אזוי מ'דארף מאכן די אותיות זאל נישט ווערן צו קוועטשט אדער צו פעט, ס'וועט אויך אגלי. פשוט. נאכדעם מאכט ער...

דין צוטיילן א ווארט – חוץ לדף

Speaker 1: א לאנגע ווארט זאל מען נישט צוטיילן די ווארט אין צוויי.

Speaker 2: ניין, ניין, וואס ער מיינט צו זאגן איז, ס'איז דא נאך א טעם. אמאל, אמאל, ס'איז גוט, אביסל, ביי אונזערע תורה, די חכמה פון אונזערע תורה איז די וואס מ'מאכט היינט, איך ווייס נישט ממש זייט ווען ס'איז, רוב מאכן נאך אלץ פון עפעס א תיקון קורים, א תיקון סופרים, וואס איינער האט שוין אויסגערעכנט די אלע זאכן אז ס'זאל אויסקומען זייער שיין. אבער אמאל ווען מ'שרייבט, קען זיך אסאך מאל מאכן, מ'שרייבט זיך אזוי א עמוד, יא, די רמב"ם רופט עס א דף, וואס אונז רופן אן עמוד, א קאלום, נאכדעם קומסטו אן צו די ענד, דו דארפסט א ווארט וואס דו קענסט נישט אריינפיטן, וואס זאל מען טון? זאגט די רמב"ם, ער זאגט דיר וואס דו זאלסט טון. דו קומסט און דו זאלסט די תיבה, בת חמש אותיות, דו זאלסט נישט לאזן, אויב ס'איז נישט קיין פלאץ אין דעם עמוד נאר פאר צוויי פון זיינע אותיות, זאלסטו נישט שרייבן א ווארט, א האלב ווארט דא און א האלב אין די נעקסטע שורה.

Speaker 1: נישט אין די נעקסטע שורה, ס'קען זיין חוץ לדף, ס'זאל זיך ארויסשטעקן.

Speaker 2: אין די שורה מעג מען יא? וואס הייסט א שורה?

Speaker 1: ניין, מ'טוט נישט אזוי אויך נישט.

Speaker 2: מ'טוט נישט אזוי אויך נישט. ס'איז נישט פארהאן אזא זאך, מ'טיילט נישט א ווארט אין צוויי.

Speaker 1: ס'איז נישט פארהאן אזא זאך, מ'טיילט נישט א ווארט אין צוויי, ס'איז נישט די ערשטע אות וואס דו דארפסט שרייבן.

Speaker 2: ניין, דאס איז פשוט, ער איז איינגעפאלן קיינעם, מ'קען שרייבן א ווארט אין צוויי שורות. וואס ער זאגט, דו זאלסט נישט שרייבן שנים בתוך הדף ושלש חוץ לדף. א קלייניגקייט, דו דארפסט מאכן א פיקטשער, ס'זאל זיך ארויסשטעקן אביסל, אבער אביסל וויניגער יא. שורה בתוך הדף ושתים חוץ לדף, קענסטו יא. ס'שטעקט זיך ארויס צוויי אותיות, איז נישט געפערליך. ס'איז נאך פארט פון די הויז. אבער דריי אותיות איז שוין נישט.

Speaker 1: און די עיקר איז אז דאן שרייבן זאל זיין דזשאסטיפייד.

Speaker 2: ס'איז נישט דא קיין ווארט דזשאסטיפייד, אבער ס'דארף זיין בערך ווייטער גראד. נאר אז ס'שטעקט זיך ארויס צוויי אותיות איז נישט געפערליך. אז מ'קוקט אין אלטע תורות, מאכט זיך אמאל אזעלכע זאכן, ווייל אמאל איז נישט געווען נאך אזוי אויסגערעכנט.

Speaker 1: סא דא דארף מען אונז די רמב"ם ניטאמאל זאגן אז מ'קען נישט שרייבן תיבה אדער כמין חופה וכובה. וואס דאס איז פשוט, ווייל ער זאגט אונז דא פונקטליך וויאזוי ス'דארף אויסקוקן יעדע שורה, ס'זאל נישט זיין אזאך אזאך.

Speaker 2: יא, מ'מאכט, ער איז מסביר אז ס'איז נישט שייך אפילו. רייכער פירלע שרייבט זיך א גאנצע ספר, און דאס דארף אריינגיין אין די אלע... יא, איך גיי, ס'טאר נישט קיין פיטן.

דין תיבה בת שתי אותיות – בין הדפים

Speaker 2: לאז נישט אין א שיטה כדי שלא תתקלקל בתוך הדף. וואס איז אויב ס'איז נישט דא קיין פלאץ אויף די ליין צו שרייבן מער ווי קיין דריי אותיות? וואס זאל ער טון? אז דער בעצין גייט זיין א פלאץ? זאגט ער, דריי איז נישט געפערליך. מ'זאל נישט לאזן ליידיג פלאץ. איך מאך זיך נישט וויסנדיג. לאז ליידיג, צוויי אותיות ליידיג איז נישט געפערליך.

ס'איז געווען פלעצער וואס איך האב געזען אין אלטע תורות וואס מ'האט אויסגעפילט די פלאץ. דאס הייסט, ס'איז געווען א ליידיגע פלאץ, ס'איז געווען שיין, מ'לייגט אריין א נו"ן, עפעס אזא, סתם עפעס א... סתם א מארק, ס'זאל זיין שיין, ס'זאל אויסזען שענער. זייער גוט.

און סתם אזוי, ווייל דער ענד פון א פרשה איז דא תיבה בת שתי אותיות, לאז ער קענען בין הדפים, זאל ער עס נישט געבן אזא קוועטש אריין צווישן די

צוויי עמודים, און גיין גלייך צו די נעקסטע נושא, און דאס נישט אריינקוועטשן. און יענער קען האבן א תורה, אז מ'זאגט דאך פריער געזאגט אז צוויי אותיות מעגן זיך ארויסשטעקן. דאס איז נאר ווען ס'האט עפעס וואס זאל זיך אנכאפן, די אנדערע דריי אותיות האלטן זיך כאפן אין דעם. א ווארט פון נאר צוויי אותיות קענסטו סתם לייגן אינצווישן.

דין תיבה בת עשר אותיות — אין קיין ווארט אין תורה לענגער ווי צען

Speaker 2: און דאס איז די זעלבע זאך אויב ס'איז דא א שיטה, תיבה בת עשר אותיות או פחות מעשר אותיות, א גרויסע ווארט, ולא נשמרה השיטה כדי שלא תתקלקל בתוך הדף. איז אזוי, איז דא יותר מעשר, "למשפחותיכם"?

Speaker 1: איז דא איינס צוויי... צייל דא, אקעי.

Speaker 2: אה, ער פרעגט אן עכטע קשיא, ס'איז נישט דא קיין איין אות אין די תורה, ס'איז נישט דא קיין ווארט אין די תורה מער ווי צען אותיות. איז נישט דא מער ווי צען אותיות? "ובמשארותיך", עפעס אזוי, איך מיין אז ס'איז אויך צען אותיות. איין ווארטל "למשפחותיכם" אין די תורה שטייט עס חסר, מיין איך. איך ווייס נישט אויב ס'איז עכט דא א ווארטל "למשפחותיכם" מיט... ער ברענגט שוין דא, ער שטעלט די פריערדיגע קשיא. די גמרא דאך זאגט דאך "למשפחותיכם" איז א דוגמא, און דעמאלטס איז צען אותיות. אין די תורה שטייט קיינמאל נישט "למשפחותיכם" מיט צען אותיות.

Speaker 1: "והאחשדרפנים"?

Speaker 2: דאס איז אין די מגילה, יא, ס'איז ערנסט פון די חומש. "והאחשדרפנים" איז וויפיל אותיות? איך ווייס נישט, מ'דארף רעכענען. ו' ה' א' ח' ש' ד' ר' פ' נ' י' ם' - עלף אותיות. אבער אין די תורה איז נישט דא אזויפיל אותיות. זעט מען אז די מגילה איז ממש אזוי. אקעי, נאר... ניין, ס'איז לענגער. האסט א ווארט וואס איז לענגער ווי צען אותיות? "והאחשדרפנים". איך ווייס נישט, אין מגילת אסתר איז דא נאך לענגערע. יא, אין די תורה איז נישט דא קיין ווארט מער ווי צען אותיות, זאגט ער. אקעי, א גרויסע אות וואלט געווען. אה, ס'איז נישט. אינטערעסאנט.

דין ווארט לענגער ווי צען אותיות — חצי בתוך הדף וחצי חוץ לדף

Speaker 2: דערנאך איז וואס? **"ולא ישאיר שום אות כולה בתוך הדף"**. מ'קען נישט אריינפיטן די גאנצע אין דעם דף. איז וואס טוט מען? **"אם יכול לכתוב חציה בתוך הדף וחציה חוץ לדף"**. אויב ס'איז א לאנגע ווארט, קען מען לייגן האלב, פינף אותיות קלענער אין די דף, און די אנדערע האלב אין די ווארט. אויב ס'וועט זיין ווייניגער ווי חצי, **"אם לאו, אינו מניח אלא מקום פנוי, ואינו מניח שטח גדול ריק"**. מ'שטעלט נישט... **"ואז מתחילת השורה הבאה מתחיל את השורה"**.

איז אלעס הלכות יופי, ממש הלכות יופי, אז ס'זאל זיין שיין.

בין כל חומש וחומש — ארבע שורות

Speaker 2: **"בין כל חומש וחומש"**, צווישן יעדע חומש, דאס הייסט ווען ס'ענדיגט זיך ספר בראשית פאר ס'הייבט זיך אן שמות, דארף מען לאזן פיר שורות וואס מ'לאזט ליידיג בלא כתיבה, נישט מער און נישט ווייניגער ווי פיר שורות. **"ויתחיל החומש מתחילת השורה החמישית"**. נאך פיר שורות, ווען ס'הייבט זיך אן די פינפטע שורה, דעמאלטס הייבט מען אן די נייע פרשה, די נייע חומש.

סוף התורה — באמצע שיטה שבסוף הדף

Speaker 2: **"כשגומר התורה"**, זאגט דער רמב"ם, **"צריך שיגמור באמצע שיטה שבסוף הדף"**. די תורה דארף זיך ענדיגן אינמיטן פון די שורה ביים סוף פון די דף. מ'דארף עס שרייבן אויף א וועג אז ס'זאל אזוי אויסקומען. דאס הייסט, ער גייט זאגן וואס מ'זאל טון. **"ואם נשאר לו מן הדף שיעור מרובה"**, אויב קומט ער אן צום סוף תורה און ער האט נאך ווייניג ווערטער צו שרייבן, ער האט נאך אסאך ליינס, וואס זאל ער טון? **"מקצר ועולה"**. הייבט ער אן צו שרייבן קערצערע שורות. **"כדי שיגמור בתחילת השיטה ולא יגמור את השיטה"**. מ'זאל נישט אינגאנצן ענדיגן, שרייבן ביזן ענד. **"ומכוון שישאר לעיני כל ישראל באמצע שיטה שבסוף הדף"**.

ער זאגט דערפאר, אז מ'זאל זען אז די ענד פון די תורה האט זיך געענדיגט, מ'זאל נישט מיינען אז ס'איז פארקערט, אז מ'זאל וויסן אז ס'קומט נאך נאכדעם תורה שבכתב און תורה שבעל פה, און די גאנצע ספר יהושע. איך ווייס נישט, ער ברענגט דאס פון די תורה זעלבסט. איך ווייס נישט, דאס איז דאך לכאורה ענין פון יופי מ���ר. ס'איז שיין, די ענד פון א בוק זאל אויך זיין שיין. דאס הייסט אין די היינטיגע שפראך, ער האט זיך justified. ער וויל אז אויך פון די אונטען זאל זיין געענדיגט. ביי די ענד פון די תורה וויל מען זאל זיין געענדיגט, און נישט נאך אן אנדערע פלאץ. אלעמאל איז דאך אזוי, right? אזוויי דו באקסט איבער ענדיגט זיך מיט "ברוך שומר הבטחתו לישראל". ער מאכט אזא חזרה. יענץ איז א technical reason, מיין איך פאלט, ווייל די שטרות. אקעי. און די תורה'ס הויפן זאל נישט זיין, אז מען זאל געדענקען צו מאכן די אותיות ה'.

אותיות גדולות, קטנות, נקודות, ואותיות משונות

Speaker 2: אותיות גדולות, אותיות קטנות. ס'איז דא געוויסע מסורת'ן אז געוויסע אותיות זאל מען שרייבן גרעסער ווי געווענליך, אדער קלענער ווי געווענליך, אדער אותיות זאלן באקומען נקודות. למשל, "וישקהו", יא. די אלע זאכן מאכן אונז, גדולות, קטנות, נקודות. און ס'איז דא אויך נאך זאכן. חוץ פון דעם, איז דא אותיות וואס מען מאכט א מאדנע צורה, דאס הייסט, די אות שרייבט מען אנדערש. כגון? א פ"א לופף. פ"א לופף מיינט אז אינעם פ"א מאכט מען נאך א פ"א. א פ"א קומט דאך אזוי מיט א געדרייטל, מאכט מען נאך א דרייטל אינעווייניג.

און וואס נאך? אותיות שראשן נשבר. נישט קלאר. למשל די ח' ברענגט ער פון "ויהי חושך אפלה", מאכט מען א פסוק קרוע אין ה'. אויך די אור החיים זאגט פסוק קרוע אין ה'. אזוי די מתיקות די סופרים.

פארוואס מ'מאכט היינט נישט לופפות און עקומות

Speaker 2: אונז מאכן נישט די אלע זאכן, דרך אגב. אונז מאכן די גרויסע און די קליינע אותיות, געווענליך מאכט מען, ווען די זאך שטייט אין די מסורה. אבער לופפות אין אונזערע תורה'ס איז נישט דא, for whatever reason, איך ווייס נישט פארוואס. איך ווייס נישט פארוואס האבן זיי געסטאפט אין די אלע זאכן.

חידוש: איך מיין אז די פ"א לופפות און די אותיות עקומות איז אקעגן די בעל המום, אזוויי. א נעבעך, א פ"א וואס איז עפעס געבוירן געווארן מיט א גרויסן הוקער. דו זאגסט פאר יעדן איד, דארט איז דא א חסרון אין די תורה. ס'איז דא אן איד וואס ער איז די פ"א לופף. און וויבאלד די סופרים שפעטער האבן אנגעהויבן מיט רחמנות אויף אזא איד, האבן זיי דאס אויפגעהערט צו טון. אבער די קטנות און גדולות, דאס איז מער נישט.

מ'האט אנגעהויבן טרעפן מער און מער רפואות, מער און מער. יעדער איינער איז שוין perfect, יעדער האט שוין די diagnose, יעדער איז שוין געגאנגען פאר help. אבער איך קען איינער וואס ער איז די נקודה אויף דעם "וישקהו". דאס איז יא. אקעי, בקיצור, נישט אייביג באקומט ער ציינער. בקיצור, א מעשה.

ספר התגי — סודות פון די תגין

Speaker 2: וואס זאגט דער רמב"ם? איז דא א ספר וואס הייסט ספר התגי, וואס ער שרייבט פאר יעדער פארשידענע תגין אנדערע סודות וואס דאס איז. איך מיין אז די סוד פון דעם איז

ספר תגי, תגין ולפיפין, והלכות כתיבת ספר תורה

ספר תגי — מסורת התגין והלפיפין

Speaker 1:

אבער איך קען איינער וואס ער איז די נקודה אויף דעם יישר כח. דו הערסט יא? אקעי, בקיצור, נישט אייביג באקומט ער ציין, אבער...

בקיצור, א מעשה. זאגט דער רמב"ן, דער רמב"ן זאגט אז מ'זאל טון, ער זאגט נישט אז מ'זאל נישט טון. ס'איז דא א ספר, ס'הייסט ספר תגי. יא, ספר תגי שרייבט אויף יעדע פארשידענע תגין, און אנדערע סארט זאכן וואס דער רמב"ן קוואוט עס. ס'שטייט נישט אין ספר, ס'איז מקובל פון עזרא הסופר. איך מיין אז די סוד פון דעם איז, אזוי ווי מיר האבן געזען ביי תפילין, אין יעדע פלאץ איז דא אזא סימן, און פשט איז דאך פשטות די סוד אין דעם אות, און די רמז איז דא די פשטות וואס מ'שרייבט שוין.

מ'זאל נישט פארציילן וועגן דעם צו די מענטשן וואס זוכן קאנספיראציע טעאריעס, וואס איז די קאנספיראציע אין דעם? ווייל דא גייט מען נאך די אותיות, מ'קען דארט זען סודות, פארשידענע סודות. לאמיר נישט זאגן, לאמיר נישט פארציילן. אקעי, איך ווייס נישט וואס צו זאגן, נישט פארציילן, אקעי.

נאטע, ווי אזוי? נאך א זאך, אז מ'זאל נזהר זיין בתגין. תגין מיינט מען יא, אז דער רמב"ן האט נישט געזאגט די פיר פלעצער וואו מ'מאכט פיר זיין און דריי זיין... זאגט דער רמב"ן האט נישט געמיינט נישט אז אונז טוען מיר מאכן אלע ש'ס גוט, נאר דער רמב"ן האט געהאלטן אז נאר ביי אונז איז דא געוויסע פלעצער וואו מ'פירט זיך צו לייגן א תג, און אויך זאל מען אכטונג געבן וויפיל זיין די תג זאל האבן. יש לה' תגין, אחד יש לה' אותיות ז', וועלכע האט זיבן? איך געדענק נישט, איך געדענק נישט. ער זאגט נישט, דער רמב"ן זאגט נישט אז דא ערגעץ איז דא אזא אות מיט זיבן. וואס האט זיבן? איך האב נישט די מנהג. ער זאגט נישט, מ'דארף קוקן אין די ספר תגי.

און דיין ענגע וועלכע אות האט זיך געוואגט צו זיבן, משוגע, איך בין ווי געוואגט אין נאסאד. ס'איז זיכער. ווען מ'ווערט יעצט געוואויר, האט מען די טיר. ס'הייסט ספר תגי, קענסט עס נאך קוקן. דארט שטייט די חכמה, סתם האבן זיי עס. ווען מ'ווערט יעצט געוואויר, האט מען די טיר. דאס איז די ספר תגי, ס'איז דא פון דעם פירושים פון ר' אלעזר מגרמייזא, דער רקח, די ראשים פון יענעמאל.

ס'איז מקובל פון וואס? פון די זאכן וואס... פון דער... ממש, יא, א לאנגע ליסט. פון וועלכע זמן איז מקובל? פון זמן הגאונים? נאכאמאל, די ספר איז זייער אלט, איך ווייס נישט, ס'שטייט אויף דעם אז ס'איז פון עזרא הסופר, איך ווייס נישט. אבער דער רקח, דער רמב"ן ברענגט עס, ווייל ס'איז דא איינער וואס... רמזים דערויף, אויף רקח. איך האב עס מסביר געווען, מיין איך. דאס איז א מסורה פון אשכנז?

נישט קלאר. ער ברענגט עס עטליכע פרשיות. ניין, זיי זענען לכאורה פאר אשכנז.

Speaker 2:

עס שטימט מיט די סיפורי פון בן אשר און פון אלע?

Speaker 1:

ניין, בן אשר האט נישט די אלע זאכן. בן אשר האט נישט געמאכט די קריאת מרחמש. איך ווייס נישט, איך מיין אז עס איז אלע תנ"ך. למשל פרשת... וועלכע פרשה איז די וואך? פרשת... ווי האלטן מיר? קדושים? אמור. "לנפש לא יטמא" איז די נו"ן האט א קרום נו"ן. די נו"ן "עקום קרן לבסרי", עס מאכט עפעס אזוי, אנדערש די נו"ן. און די ה' פון קדושים האט פיר תגין. און אזוי ווייטער. "איש אוהבך וחללו" האט נישט קיין...

Speaker 2:

איז עני ספר איז זיך מתייחס צו די תרגום, אזוי ווי ביי די פרשה, אזוי ווי די זוהר וואס מ'ברענגט אין א תורה, און אזוי...

Speaker 1:

פארוואס זענען זיי זיך מתייחס?

Speaker 2:

ווייל די לשון איז דאך זייער אזא...

Speaker 1:

אה, ווייל די מסורה איז אלעס אויף ארמיש. אלע מסורה איז דאך שוין אויף ארמיש.

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

איך ווייס נישט פארוואס. בקיצור, איז דא די ספר תרגום, און... אה, דאס איז בקיצור די שיינע ווערזשן.

די מסורה פון ספר תגי — עלי הכהן און די צוועלף שטיינער

Speaker 1:

אה, "מקובל שרייבט שרייבט", אזוי ווי עס האט געטראפן אויף די צוועלף שטיינער פון יהושע. האסט געזען די ערשטע וואס שטייט גלייך אנפאנג? וואס שטייט אין די אנהייב? גיי צו די ערשטע פעידזש. אויף דעם ספר... אה, דאס איז וואס דו האסט מיר געזאגט. "וואס עלי הכהן האט געטראפן אויף די צוועלף שטיינער וואס יהושע האט געלייגט אין גלגל". אוי, די הייליגע ספרים, די לעצטיגע ספרים פון אמאל.

זייער גוט. דאס איז דא. "געטראפן אויף די צוועלף שטיינער, עלי הכהן האט ער געטראפן אויף די צוועלף שטיינער..."

דיסקוסיע: צי מען זאל זיך פירן מיט ספר תגי

Speaker 2:

הרב משה מרדכי קארפ זאגט אז מ'זאל זיך פירן...

Speaker 1:

אבער ס'ווערט געברענגט, די רמב"ם ברענגט עס אראפ...

Speaker 2:

אהא, ר' אלעזר מגרמייזא. דאס הייסט אז די וואס גייען מיט'ן מנהג אשכנז דארף מען עס טון?

Speaker 1:

ס'האט נישט מיט דעם. דאס איז וואס דו האסט געזאגט, אז די רמב"ם ברענגט עס.

Speaker 2:

אבער די רמב"ם ברענגט עס נישט. די רמב"ם ברענגט נישט די ספר.

Speaker 1:

ער ברענגט נישט די פרטים, אבער די רמב"ם ברענגט דא אז מ'זאל טון "כפי מה שמקובל איש מפי איש". "איש מפי איש" מיינט ער דא "עתיקי הספרים". דאס איז די "עתיקי הספרים". די רמב"ם זאגט, די רמב"ם ברענגט אלעס וואס איז נהוג אין אשכנז. אבער ער זאגט נישט דא וועלכע. ער זאגט נאר אז מען זאל שוין טון "לפי שתיקה הסכמה", וואס ער מיינט צו מרמז זיין אויף עפעס אן אנדערע ספר.

Speaker 2:

ער מיינט דאך לכאורה דעם ספר. אה, דעם ספר תגים. ער ברענגט דאך ביי די ראשונים ברענגט ער, דער רמב"ן ברענגט עס, און דער... דער רמב"ם מיינט דאס. אה, ער ברענגט דעם רמב"ן, יא, אז מען זאל עס טון. און דער מאירי ברענגט אויך.

Speaker 1:

אה, דעם ספר תגים. און דער מגדל עוז האט מתקן געווען, ער איז איינער פון די מתקנים פון דעם ספר תגים, דער מחבר מגדל עוז. פון בדיעי הפסוקי. ער זאגט, אה, דער מחבר מגדל עוז איז איינער פון די מחברים פון די מתגים? וואס? ער איז נישט דער מחבר, ער האט געשריבן וועגן דעם, ער איז עוסק געווען אין דעם ענין. אה, ער איז עוסק געווען אין דעם ענין, אקעי.

אממ, ער איז געווען א שטיקל מקובל, איך ווייס נישט צו דו ווייסט. די חכמי הנגלה זענען נישט אזא גרויסע פאנס פון אים, אבער עס קען זיין אז אין

קבלה האט ער בעסער געקענט. אה, דו זעסט אז דער אבני משה האט געשריבן לופופים. יא, יא, ס'איז דא, ס'איז דא ספרים, די רבי'שע תפילין טוען דאס. נישט די רבי'שע, די רבי משה'לע פשעווארסקער.

דיסקוסיע: לופופים — צי מ'ווייסט די מסורה פונקטליך

Speaker 2:

אבער ער האט דאך נישט געוואוסט די מסורה פונקטליך, אדער ס'איז א רמז?

Speaker 1:

איך ווייס נישט. ניין, לכאורה גייט עס לויט דעם. ער זאגט אז, ער ברענגט אז אפשר האט מען טאקע געסטאפט טון וועגן דעם, ווייל מען האט נישט געדענקט וויאזוי עס צו מאכן. און דער חתם סופר זאגט טאקע אז מען ווייסט נישט וועגן דעם. וויאזוי שטייט אין חתם סופר?

אבער רבי יואל, וואס לייגסטו אריין דיין חומש? ס'איז נישט דיין חומש. אויב איך האב א ספר תורה, איך וועל עס טרייען צו טון. ס'איז נישט דיין חומש. מיט א... מיט א... ס'וואלט געווען זייער אינטערעסאנט, די לופופים. ס'וואלט אריינגעקומען אן אינטערעסאנטע אות, אן אינטערעסאנטע פאנט אין דיין חומש. טרעף א שיינע אות פאר עס.

אקעי, ווייטער. ס'איז נישט קלאר. ער ברענגט עס, פארוואס זאל מען עס נישט טון? אה, ס'איז דא, ער ברענגט דעם ספר שלטי הגיבורים, וואס ער ברענגט פארוואס מען זאל עס טון, און קיינער פארשטייט נישט פארוואס. אפשר טאקע יא, ווייל ס'איז א סימן. כדי דארט זאל מען זאגן א קאנספיראציע, סתם אויף צו שרייבן אין די תורה איז אינטערעסאנט. אזוי? אקעי.

ס'איז נישט קיין קאנספיראציע, ס'איז פשט. ביי מיר איז אלעס פשט, פשוט פשט. פשוט פשט איז נישט דא קיין לופופים, איך ווייס נישט פארוואס די גאנצע זאך איז א רמז.

טעמים פארוואס מ'האט די מסורה פון תגין

Speaker 2:

קען זיין אז ס'איז אויך א מין שמירה אז ס'זאל נישט אריינקומען קיין סופרים וואס זענען נישט קיין תלמידי חכמים?

Speaker 1:

ער זאגט דעם פשט. דער גרינפעלד, גרינפעלד איז איינער פון די משנה ברורה'ס טעם, ער זאגט די גוטע פשט. ער זאגט אז דער סופר איז איינער וואס גייט אריין וויסנדיג וואס ער טוט. א זאגט ער די תירוץ וואס איך האב יעצט געזאגט, אז וויבאלד ס'איז א רמז פאר די סודות, זאל מען עס נישט, ס'איז נישט קיין פוינט.

על כל פנים, איז נישט אזוי קלאר די...

Speaker 2:

ס'קען זיין אז ס'איז א וועג פון כאפן אויב איינער וואס איז נישט קיין בן תורה, איינער וואס ווייסט נישט זאכן, שרייבט א ספר תורה? איז דא אזא זאך?

Speaker 1:

אה, זעסט, הערסט, דער צאנזער רב האט געשריבן... צאנזער רב? יא, דער צאנזער רב האט געשריבן א שיטה... דער צאנזער רב האט געהאלטן, דער נפש חיה שרייבט, ער האט גערעדט מיט'ן צאנזער רב, און דער צאנזער רב האט אים געזאגט אז וואן ער שרייבט אליינס, טרעפט ער יא מיט דעם. די עולם פירט זיך נישט, אבער ווען מ'שרייבט אליינס צום עגמאן, און מ'זאל אפשר... אזוי זעט אויס... איך האב דאך א חבר וואס האט דעם ספר תורה פון דעם צאנזער רב. דארט איז דא די אלע זאכן? דארט וועלן מיר פרעגן. ניין, ס'איז נישט נאכצוטשעקן.

קיצור, ס'קען זיין אז דער מענטש זעט וואס וויל מען זאל טון, ענטפערט ער די ספר. וואס נאמבער האט ער אינטערעס, מען זאל איך צו פרעגן מיין חשוב'ע ידיד בית אבא, וואס ביי אים ליגט די ספר תורה וואס דער צאנזער רב האט געשריבן. אינטערעסאנט. זאלן מיר זען צו ס'איז טאקע די לפיפים. מיר פרעגן. מיר ווייסן ביי וועלכע אותיות מיר דארפן עס טרעפן? דא האסטו א ליסט.

דוגמאות פון ספר תגי — קרומע אותיות און תגין

Speaker 1:

און איך האב איינס פון די וואך די געפארשעו... נאכאמאל, וואס איז געשטאנען וועגן די וואך די געפארשעו? וועלכע קרומע חס, נא דא איז דא א יוסט רחמ'ן דעם ספר. עס איז דא איז איך א ליסט פון זיבן קרומע דעס, צען... אה, און לכאורה אין דער ליסט, גייט גרינג קען מען זען. ער זאגט אז דער רוקח למשל זאגט אסאך די תורה איז דערויף. די תורה איז אויף דעם, יא. אה. סאנצא, חכמה און אשכנעז האבן באקומען מיט וויניגער אויסיגע זייערע זאכן, ווי די בעל חכמיים מקובלים אדער די חכמיים חסידות. יא, אבעס איז דא? כאט די רוקחס איז דא א גאנצע זאך דא? אזוי ווי די תורה פון תרגום? דער רמב"ם איז דער דא רמב"ם אין דער עסרד? יא. מיין זיידל, דער רפיאו שלימה, איז זייער גרויסע חסידות פון דער רוקח. ער האט געלערנט זיין א גאנצע ספר, עס בעת על התורה. ער קענט זיין דער רמב"ם? אבעס... דער קיצור, דא איז דער ספר תרגא, איז דא א. דא א, דער אסלע שבע תרגא, איז שבע בורתא. די ישראל, ווי ס'שטייט אין ברשת לב דבי, האט זיבן טאג. אה, ישראל... ברשת איז מיין מדבר. אלפי, דער פון 'באחס' איז כ', דער א', דער פארשידענע אלפ'ן וואס מ'מאכט מיט דעם זיבן טאג.

פלא, ס'איז שבת וישראל חלא.

נאר ס'איז דא סופרים וואס מ'דארף קענען די גאנצע תורה אויסענווייניג, זייער קלאר, דא מ'דארף עס נישט שוואר, ישראל דארף טארף קענען כדי אנצוהעמען צו דורש'נען, אבער מ'קען עס נישט שוין.

אקעי, ווייטער...

הלכה ט — כל הדברים האלו אינם אלא מצוה מן המובחר

Speaker 1:

עד כאן ענין התגין והלפיפין. דאס זאגט דער רמב"ם, אה, דורך די רמב"ם מיט די נעקסטע הלכה, **כל הדברים האלו אינם אלא מצוה מן המובחר**, אה, די אלע זאכן זענען מצוה מן המובחר, גוט אויב מ'האט עס יא געטון, אבער **אויב מ'האט נישט דקדק בתגין וכתב אותיות כתיקונן**, אזוי ווי זייער רגיל הסדר, **עושה קריבת השיתין או הרחקן או האריך בקוצן**, אז די אלע הלכות קען מען נישט לאזן אויף די שיתין? אויף די שיתין, יא. הויב נישט דקדק. אבער ווילאנג ער האט נישט געטון ממש זאכן וואס טויגן נישט און האט געמאכט ממש מיאוס, אזוי ווי אות לאות, געקלעבט אותיות, אדער מכתר געווען אין פלעצער וואו ס'שטייט אלס מלא, אדער פארקערט, חסר געווען וואו ס'שטייט אלס חסר, אבער די הויפט זאך, צורת האות, ער האט נישט פארפאסט קיין צורת האות, עס וועל שינוי מפתיחות וסתומות, ער האט נישט פארפאסט די פתיחות וסתומות וויפיל צו לאזן אפן צווישן צוויי פרשיות, **הרי זה ספר כשר**.

נאר גוט, אז די אלע זאכן זענען נישט מעכב, וואס דאס איז דער מקור פאר דעם וואס פירט זיך נישט, אפשר זאל מען נישט שטערן, רייט? אבער זאל מען חושש זיין אז מ'ווייסט נישט, ווייס איך נישט. אבער אין די תורה וואס אונז מאכן נישט א חלק פון די זאכן, איז עס אודאי כשר.

חידוש: דער רמב"ם לייגט ספר תגי אריין אלס ערנסטע הלכות

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם ווייטער...

שוין, כ'האב געזאגט אלעס קען זיין מנהגים וואס ער זעט אז דער רמב"ם האט געקוקט זייער שטארק מקובל, נישט סתם. אפילו די ספר התגין שטייט נישט פון די תלמוד, אבער דער רמב"ם לייגט עס אריין אין די פריערדיגע קאטעגאריע פון ערנסטע זאכן, ממש הלכות.

הלכה י — מנהגי הכתיבה של הסופרים

שיעור שיטין — 48 ביז 60

Speaker 1:
נאך זענען דא נאך זאכן וואס סופרים האבן א קבלה איש מפי איש, ער זאגט אונז נישט ביז וועם, אבער אין דעם ספר תגין האט ער געשריבן איש מפי איש ביז יענע שטיינער פון יהושע.

אהא, **והיה שיעור מנין השיטין שבכל דף לא פחות משמונה וארבעים ולא יתר על שישים.** אז פאר די שיינקייט פון א ספר תורה זאל אויף יעדער דף, מ'זאל עס אזוי אויסשטעלן, אז אזוי זאל זיין די צורה אין ספר תורה, צווישן 48 און 60 lines. די הויכקייט פונעם ספר תורה זאל זיין עפעס רמזים עפעס. אקעי, יא. אדער עס קען זיין אז עס האט זיך אנטוויקלט אזוי פאר פארשידענע פראקטישע סיבות פון ווי לאנג א ספר תורה זאל זיין, און ווי... דארף זיין דערין א חכמה.

שיעור רוחב הדף, צורת השירות, ופסולים בספר תורה

שיעור רוחב הפרשה ורוחב השיטין

Speaker 1: אז פאר די שיינקייט פון א ספר תורה, זאל אויף יעדער דף זאלסטו אזוי אויסשטעלן, אז אזוי זאל זיין די צורה פון א ספר תורה. צווישן אכט און פערציג און זעכציג ליינס. די הויכקייט פון די ספר תורה זאל זיין...

איך געדענק די רמזים אויף דעם. אקעי. יא. רמזים, אדער ס'קען זיין אז ס'האט זיך אנטוויקלט אזוי פון פארשידענע פראקטישע סיבות פון ווי לאנג א ספר תורה זאל זיין און ווי... ס'האט דאך דאך א חכמה.

אקעי. וויפיל ליינס מאכן אונז אין די תורות? אכט און פערציג? מ'דארף אפירנעמען א ספר תורה. אונז מאכן צוויי און פערציג, האב איך געדענקט. ניין?

Speaker 2: ער ברענגט נישט דא די...

Speaker 1: אה, **"יש אומרים שלא יהיו פחות מ"ב"**. אה. איך געדענק נישט. אקעי. עפעס ליגט מיר אין קאפ די נאמבער צוויי און פערציג. איך ברענג די אלע חשבונות. אקעי. דאס איז אלטע רמזים וואס דארט איז. ס'מוז זיין אפשר א ריזן אין די אלע זאכן.

יא. **ושיעור רוחב כל פרשה ופרשה כמו תשע אותיות.** אז צווישן א פרשה און א פרשה זאל זיין אט ליעסט... מ'קען לייגן מער, בפרט ווען דו האסט פרשה פתוחה סתם, איז דארף מען א רוחב. איז די קבלה איז אז ס'זאל זיין אותיות ברייט, "אשר אשר אשר". ער זאגט, אן די קבלה וואלט געקענט זיין אביסל ווייניגער, אביסל מער, איז נישט קיין חילוק.

און נאך א זאך. יא. **ושיעור רוחב השיטין**, ס'איז אינטערעסאנט וואס די גמרא זאגט ביי תשע אותיות. ער וויל דיר אייביג זאגן אז ס'זאל זיין א נארמאלע אמאונט פון הפסקות צווישן די אותיות, ווייל ביי פריער האט ער דיר געגעבן די לענגסטע. ווייל וויפיל ס'איז מער אותיות, איז גענוג ווייניגער הפסקות, יא?

Speaker 2: וואט אר יו טאקינג אבאוט?

Speaker 1: דא זאגט ער "אשר", און פריער האט ער געברענגט א לאנגע אות, האט ער געזאגט דריי מאל.

Speaker 2: יא, פריער האט ער גערעדט וועגן עפעס אנדערש.

Speaker 1: יא, אבער ווען ס'שטייט דריי מאל א לאנגע אות, האסטו ווייניגער הפסקות.

Speaker 2: וואס הייסט ווייניגער?

Speaker 1: ווייל דא האסטו נאך א אות צווישן צוויי ווערטער. ווען מענט שרייבט ווען "משפחותיכם", וואלט עס געווען ווייניגער.

Speaker 2: וואלט געווען קלענער, אבער ס'איז רוחב.

שירת הים ושירת האזינו — שורות פון אויבן און אונטן

Speaker 1: און שירת הים זאל אויסקומען אז דארט איז דא א בוים... דאס הייסט, אין שירת הים שרייבט מען אויף א געוויסע וועג, דאס גייט מען זען שפעטער. דאס איז יא. איז דא א מסורת, א מקובל, אז פון אויבן און אונטן איז דא א געוויסע ליין וואס מ'דארף שרייבן. די פינף ליינס פון אויבן הייבן זיך אן **"הבאים ביבשה אשר עשה ה' במצרים"** — חמש שיטין, און למטה פון די שירה חמש שיטין וואס הייבן זיך אן **"ותקח אחריה ותצאו וגו'"**. מ'קען קוקן אין די תורה צו זען אז מ'מאכט טאקע אזוי.

אזוי אויך ביי שירת האזינו איז אויך דא אז פון אויבן מאכט מען בראשי השיטין למעלה בשירת האזינו שרייבט מען **"וידעו אחרי הדרך באחרית להכעיסו"** — שש שיטין, און למטה זענען פינף, וואס דאס איז **"ויבאו וידברו אשר אזוי איז אשר"**. אבער די אלע זאכן, זאגט דער רמב"ם, בין איך נישט מעכב.

וואס איז יא מעכב — פסולים בספר תורה

אויב וואס איז ער יא מעכב? אה, **אויל שכתב מלא חסר או חסר מלא.** ס'איז שוין געווען געזאגט. **או שכתב מלה שקורין אותה ולא כותבין אותה,** אדער **שכתב כתיב ולא קרי**, איז דא א קרי און א כתיב, און ער האט געשריבן נישט ווי די כתיב. **כגון שכתב "ישגלנה" במקום "ישכבנה"**, אזוי זאגט מען עס. אדער **"עפולים" האט ער געשריבן במקום "טחורים"**. יא, ער זאגט נישט. אדער... **או שכתב פרשה פתוחה סתומה, או סתומה פתוחה. או שכתב את השירה כשאר הכתב**, א שירה ווי ס'איז דא אריח על גבי לבנה, האט ער עס געשריבן ווי שאר הכתב. **או שכתב פרשה אחרת**, און אנדערע פרשה, א פרשה וואס איז נישט קיין שירה, האט ער געשריבן ווי שירה, **הרי זה פסול.**

דיסקוסיע: וואס איז די נפקא מינה פון "אין בו קדושת ספר תורה"?

Speaker 1: ואין בו קדושת ספר תורה כלל, אלא כחומש מן החומשין שמלמדין בהן התינוקות. ס'האט אן אנדערע לעוועל פון קדושה. וואס איז די נפקא מינה פון קדושת ספר תורה? די קדושה פון חומש מן החומשין שמלמדין בהן התינוקות. איך ווייס נישט וואס ער זאגט. לכאורה די איינציגסטע נפקא מינה איז אז מ'קען נישט לייענען אין דעם אין דער שירה. אדער אויך דארף עס זיין בגניזה. וואס איז די חילוק? לכאורה איז עס די זעלבע זאך. ביידע האבן קדושה. און מען טאר עס נישט אויסווארפן, פארברענען, אויסמעקן.

Speaker 2: אפשר זאל מען נישט ליינען אין דעם ברבים?

Speaker 1: אקעי. יא, דאס זאג איך. מען ליינט נישט ברבים פון א חומש. מיר גייען זען שפעטער בפירוש די הלכה, מיר האבן עס שוין געזען, רייט? מיר ליינען נישט פון א חומש. ביזט מודה אז דער רמב"ם זאגט "קדושה", ס'איז מסתמא דא עפעס מער.

דיסקוסיע: צי איז מען מקיים מצוות כתיבת ספר תורה מיט אזא פסול?

Speaker 1: ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל דער מענטש שרייבט דאס לעצמו, ער זאגט אקעי, אבער ער וויל דאך מקיים זיין מצוות כתיבת ספר תורה. ער איז נישט מקיים געווען מצוות כתיבת ספר תורה למפרע? ער לערנט דערין און אלעס. ער איז נישט מקיים געווען די מצוה? איך מוז נישט זיין קיין תנא קמא. דער מענטש האט געשריבן למשל די קריאה אנשטאט די כתיבה. אבער ווי לאנג ער פיקסט עס נישט, יא, לאמיר זאגן, אבער ער לערנט דערין און אלעס. ער איז נישט מקיים געווען די מצוה פון כתיבת ספר תורה?

Speaker 2: א גרויסע נישט, אפילו ער לערנט דערין און אלעס.

Speaker 1: ס'איז נישט ממש א פראקטישע זאך. ס'איז נישט געווען צו דארט פאר די ראש. אויב איז דא איין... אקעי, זייער גוט. מיר קענען עס מקיים זיין מיט עני ספרים. אבער אויב עני ספר האט א גרייז, האסטו נישט מקיים געווען די מצוה פון כתיבת ספר תורה? ווייל ער האט געקויפט נישט קיין גוטע, ער האט נישט געקויפט תוספות יו"ט, נאר אן אנדערע שטאט.

Speaker 2: יא, מעיבי. מעיבי. וויאזוי ווייסטו?

Speaker 1: איך ווייס נישט, דו ביסט גערעכט, ס'איז דא א פראבלעם. א גאנצע... די ראש, לאמיר זאגן, איך האב פראקטיש זיך איינגעקויפט נאר די

חלק זרעים הקצר. ס'איז א גזירת הכתוב. אלע זאכן מאכן סענס. ס'איז א חילוק צווישן חומש מחומשים וואס איז בגדר לעצמו, און וואס איז בגדר לתנוקות. יא, ס'איז דא א חומש פאר קינדער. א טאטע לערנט נישט קיין חומש. פארוואס? ווייל א חומש קען ער געדענקען נאר איין חומש אויפאמאל. א טאטע האט שוין געדענקט די גאנצע תורה אויפאמאל. כולי האי ואולי. ווייבער דארפן זיין זוכה זיין. און... איך ווייס נישט. עפעס ביסטו געוועקט אז ס'איז דא א גאנצע אנדערע פראבלעם. אבער ס'איז נישט קיין גזירת הכתוב. די אלע הלכות וואס דו שטעלסט אויס, דאס מאכט דעם ספר תורה מער קאמפליט.

דער רמב"ם'ס לשון "אין בו קדושת ספר תורה כלל"

Speaker 1: אויך אביסל אינטערעסאנט די לשון פון די רמב"ם: **"אין בו קדושת ספר תורה כלל, אלא כחומש מן החומשין"**. אונז ווייסן דאך אז ס'איז די גדר פון חומש. אבער מ'קען זאגן, "אין בו קדושת ספר תורה", נאר ס'האט א קדושה פון א חומש. ער וויל אונז זאגן אז... אה, ס'איז גארנישט? ס'איז א חומש'ל. אבער א חומש'ל האט דאך אויך א קדושה. וואס הייסט דאס אז נישט?

Speaker 2: קענסטו מיר מסכים זיין אז א גרויסע חידוש איז געווען אז מ'זאל עס מעביר זיין אויפן פאלגנדן?

Speaker 1: דו מיינסט ס'איז א חומש'ל? ניין, איך מיין דער רמב"ם וויל דאך דאס זאגן אז ס'איז ממש... ס'איז אן אשעמינג. דער רמב"ם שעמט אים, ער האט געטון אזא נארישע זאך. ס'איז וועגן א חומש'ל, אבער נאכאלץ האט ער געטון גאר געוואלדיגע זאכן. ער האט אראפגעשריבן כל התורה כולה, און מ'קען לערנען דערין.

דיסקוסיע: קרי אנשטאט כתיב אין א חומש

Speaker 1: אקעי. איך גיי דיר געבן א דוגמא. אין א חומש וואו ס'שטייט "שבעה וחמישים יוצאי דופן מצות כתיבת ספר תורה לא דרוש". און אין מיין חומש האב איך אריינגעשריבן אינעווייניג די קרי. אין אנדערע ווערטער, געוועגליך אין א חומש, די אפיציעלע וועג איז צו שרייבן די כתיב, און אין די זייט שרייבט מען די קרי. אין מיין חומש האב איך געשריבן די קרי אינעווייניג, ווייל איך וויל אז ס'זאל זיין אזוי מ'ליינט עס.

Speaker 2: אבער דאס איז דאך א חומש מן החומשים שמלמדין בו תינוקות.

Speaker 1: אקעי, דו זאגסט אז א חומש קען זיין אזוי. ס'איז אינטערעסאנט. איינער האט מיר געזאגט אז אפילו ס'איז דא וואס זאגן אז מ'טאר נישט, אבער פון רמב"ם איז משמע אז מ'טאר יא. דער רמב"ם אין די הקדמה פון זיין ספר זאגט "ואיני בא לגלות דעתא דהאי ספר אין בו גדושה כלל". אבער דאס איז א חומש מן החומשים שמלמדין בו תינוקות. ס'שטייט אויפ'ן דעקל "חומש", ס'שטייט נישט "ספר תורה".

אגב, אפילו איינער זאגט אז מ'איז יוצא, איך גיי עס דאך דרוקן אין פינף בענדער. איך גיי נישט מאכן אזא זאך. אבער איך האב געוואלט זאגן אז חומשים שמלמדין בהם תינוקות, יא. זייער גוט. באלד וועלן מיר זען, מיר גייען זען אין די הלכה, אה, מיר גייען זען דא אין די ענד פון דעם פרק די הלכה פון א חומש.

פארוואס לערנען קינדער נישט פון א כשר'ן ספר תורה?

Speaker 2: אבער וואס טאקע, אויב דו האסט דאך א ספר תורה, פארוואס פארגינט מען נישט אז די קינדער זאלן אויך לערנען אין א כשר'ן ספר תורה? איז דא אפשר אן ענין דוקא?

Speaker 1: דאס איז שווער, לכאורה. קודם כל, ס'איז נישטא אזויפיל ספר תורות. מ'דארף שרייבן יעדע אות, וויאזוי קען זיין אזויפיל? אבער אויב יעדער שרייבט... דער יונגל שרייבט, דער יונגל האט נאך שטערן. אקעי, לאמיר אנקומען. מ'האט אנגעקומען אין די הלכה למעשה.

ספר תורה שאינו מוגה — דרייסיג טעג

Speaker 1: א ספר תורה וואס מ'האט נישט מגיה געווען צו מאכן זיכער אז ס'איז כשר, טאר מען נישט צו האלטן מער ווי דרייסיג טעג, נאר מ'זאל עס פיקסן. אדער, אזוויי די פריערדיגע, איינער וואס האט געשריבן די קרי אנשטאט די כתיב, זאל ער עס פאררעכטן אזוויי ס'דארף צו זיין, אדער גונז זיין.

Speaker 2: יא, איינער האט מיר געזאגט נישט לכאורה אז מ'האט נישט איבערגעגאנגען.

Speaker 1: איינער האט מיר געזאגט ליטעראלי אז ס'איז דא א טעות. דער רמב"ם זאגט נישט די הלכה פון מגיה זיין, פון איבערגיין. ער האט געמיינט נישט געפיקסט, נישט באטראכט, נישט געטשעקט, נישט בודק געווען. קען זיין מ'דארף טשעקן, ס'איז פראקטיש. אבער דער רמב"ם, דא שטייט נישט דאס. דא שטייט אז אויב ס'איז דא איינע פון די טעותים, דעמאלטס.

שלש טעויות בכל דף — תיקון אדער גניזה

Speaker 1: יעצט אזוי, א סופר וואס האט דריי טעותים אין יעדע פעידזש, יעדע עמוד, וואלט מען געפיקסט. א ספר, נישט א סופר. א ספר, יא. **ספר תורה שיש בו שלש טעויות בכל דף ודף**, דארף זאל מען פאררעכטן. אויב עס איז דא פיר אויף יעדע פעידזש, איז פשט אז ס'איז זייער שווער צו פיקסן אזוי סאך. **יגנז**.

Speaker 2: ניין, דער חורבן איז עקסטער דאס, אז דער מענטש וואס האט עס געוואוסט די טעויות, נישט קיין חזקה, מען קען נישט פיקסן דאס. מען זעט נישט שיין עס ווערט אזוי ווי עקלדיג.

Speaker 1: יא, דער ווארט איז, זייער גוט. דער פיקסן זעט מען אויס. דער פיקסן מיינט, אזוי ווי דער רמב"ם גייט זאגן מיט מראבירים, דער פיקסן מיינט אז מען לייגט אריין אותיות אינדערזייט, האבן שיבוש בלא ארבע טעויות, ער זאגט אז אויב האלטסטו שוין טיף אין די ספר, און דא דארט טרעפסטו נייע דפים וואס האבן טעויות, מיינט נישט אז ס'איז יעצט כלי מאכן א ספר. דעמאלטס איז יא פאררעכטן.

וואס איז געזאגט וועגן דער הייבט אן צו מאכן א ספר. וואס דאך דף אחד מן השאר. כאפ אז איך ווייס נישט וואס ער וועט טון. ביי די ענד איז שוין יא דא דפים וואס האט אפילו פיר טעויות, ווייל עס דארף האבן גניזה. אבער אויב עס איז דא איין דף וואס איז מיט נאר דריי טעויות אויף דעם, דאס מיינט עפעס אזוי.

אין די מיעוט, קען נישט זיין אז יעדע איינס פון די טעויות איז מער ווי פיר פעידזשעס, ווי מער פיר אפאר. אויב עס איז דא א חלק מיט דריי טעויות, און אויב עס איז דא אטליסט איינס וואס האט נאר דריי טעויות, קען מען מתקן זיין אפילו דעם מיט פיר טעויות. עפעס אזוי. יא.

במה דברים אמורים — שנמצא תולה אותיות

Speaker 1: **במה דברים אמורים? שגזר פעם החסיד שנמצא תולה אותיות.** אה, וואס דאס איז, קען מען פאררעכטן. וויאזוי פאררעכטן? דעמאלטס זאגט מען אז מען קען נישט פאררעכטן מער ווי פיר טעויות. ווען זאגט מען מען קען נישט פאררעכטן מער ווי פיר טעויות? אויב ס'פעלט דא עפעס. **כגון החסיד**, ס'פעלט אותיות. סאו וואס טוט מען? מען לייגט אריין א האנט לאנג טיים מיט'ן תולה, מען לייגט אריין צווישן די שורות, אז דאס נאר אז ס'זאל נישט עקלדיג. אזוי אז ס'איז אין פיר א המון נישט עקלדיג. דאס איז דאס.

מותר לכתוב חומש חומש

Speaker 1: **מותר לכתוב את התורה חומש חומש, כל חומש בפני עצמו.** דאס איז פשוט, מ'זאגט חומש, און מ'לערנט מותר. מ'מעג שרייבן די תורה אין חומשים. מ'האט אים געפרעגט, "האט עס קדושת ספר תורה התם?" האט עס די קדושה פון א גאנצע ספר תורה? זאגט ער, "וואס מיין דאס פונקט, לא ברור." יא. און דאס אז מ'קען ליינען דערין בציבור, אבער ס'איז נישט געזאגט קלאר.

זאגט דער רמב"ם, **"אבל לא יכתוב מגילה בפני עצמה..."**

הלכות כתיבת מגילה, תנ"ך, ושרטוט

הלכה יד: איסור כתיבת מגילה לתינוק

דאס הייסט, ווייניגער ווי א חומש, סתם א מגילה, א שטיקל, א שטיקל פון... די שאלה איז אויב ס'איז אויף פארמעט, ס'איז נישט אויף פארמעט? ניין, ניין, מגילה מיינט אויף פארמעט. מגילה מיינט אויף פארמעט, אלעס רעדט מען דא אויף פארמעט. א מגילה מיינט אפאר פרשיות, נישט א חומש. חומש מיינט מ'שרייבט גאנץ בראשית, א גאנץ חומש, יא. אבער שרייבן פרשת ויצא אליין, נישט. דאס איז איינע פון די זאכן וואס מ'טאר נישט טון.

אינטערעסאנט. **"ואין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה"**. מ'שרייבט נישט קיין... אפילו פאר א בעיבי, אפילו פאר א קינד וואס מ'לערנט אים, ער לערנט דיך יעצט פרשת ויצא, שרייבט מען נישט קיין מגילה פון פרשת ויצא. אבער **"ואם דעתו להשלים לה לחומש, מותר"**. מ'דארף וויסן, היינט... איך מיין, די דרוק דארף מען אויך וויסן וואס איז די דין פון די דרוק.

דיסקוסיע: דרוקן פרשיות פאר שבת — א זלזול?

אבער אויך, היינט איז זייער שטארק איינגעפירט, מ'מאכט אזוי פאר א שבת, דרוקט מען ארויס נאר די פרשה וכדומה. ס'קען זיין אז ס'איז נישט אויסגעהאלטן, ווייל ס'ווערט א זייער גרויסע זלזול, אלעס ווערט אזוי א ציישונג, מ'נוצט עס ווי ס'איז דיספאזעבל.

איך האב געזען אז מ'האט געפרעגט... די ליובאוויטשער מאכן יעדע וואך אזא קונטרס, אבער איך האב געזען אז די ליובאוויטשער רבי האט איינער געפרעגט, ס'איז נישט געווען גענוג חומשים אין שול, איינער איז געקומען, ס'איז געווען זייער אסאך געסט, האט ער געוואלט מאכן קאפיס פון א חומש. האט דער רבי געזאגט, "זאל ער קויפן נאך א באקס חומשים, ס'וועט שוין זיין פאר נעקסטע וואך."

אבער... איך ווייס נישט וואס... וואס טוען די אלע וואס טוען עס יא, וואס מ'גייט אן שבת עליות? דאס זאג איך, און ס'ווערט דיספאזעבל, ס'איז א דיספאזעבל חומש. ס'איז זייער פאני, איך מאך עס אויך, אבער איך האב געוואלט וויסן צו ס'איז אויסגעהאלטן. ס'הייבט זיך אן פון די הלכה, פארוואס טאר מען נישט מאכן קיין מגילה? לכאורה וועגן דעם, ווייל ס'ווערט א זלזול.

איך האב בכלל א קריטיק אויף די אלע שבתים וואס מען מאכט אין האלס. ס'איז נישט קיין אווירא דביהמ"ד, ס'איז נישטא קיין ספרים, און מען טוט עס זייער איזי ווייל מען וויל דארט מאכן א באווארפן. ס'איז נישט... נישט קיין בייסיק. דאס איז איין זאך, אבער אקעי.

אבער איך זאג, די דרוקן... אקעי, איך ווייס נישט. זאל מען פרעגן דעם רב, דעם פנים וואס צו טון. אבער עס זעט מיר אויס אז דא איז דא א ריזן צו טראכטן אז ס'איז נישט צו די זאך.

כותב מגילה שלש שלש תיבות בשיטה אחת

"כותב מגילה שלש שלש תיבות בשיטה אחת". אה, וואס איז דער היתר? **"כותב מגילה לתינוק להתלמד בה"** — אויך נישט פאר א תינוק. אפילו להתלמד, נאר אויב ער איז מתלמד, אויב ער צונאדט עס כדי ער זאל קענען שפעטער צוליייגן די רעסט. מען מוז נישט טון בבת אחת. אויב א פלאן איז צו מאכן א גאנצע חומש, מעג מען דארן. זייער גוט.

אבער **"כותב מגילה שלש שלש תיבות בשיטה אחת"** — הלואי איז א מוטר. וואס איז דער פשט פון דעם? וואסעריגן הייסט דאס? איך ווייס נישט וואס דאס מיינט. מען מעג שרייבן א מגילה... ס'קומט דאך אויער אריין שפעטער, און איך כאפ נישט וואס איז געווען דא פאר.

מען מעג שרייבן דריי ווערטער נאר אויף א ליין, און דעמאלט... אדער מאכן מיר עס מיט א גרויסע שינוי, אזוי ווי דעם מעג מען יא מאכן. אויב איינער מאכט עפעס אנדערש, און ס'איז א סארט חומש. וואס איז די מינינג? נישט א חומש. ער שרייבט עס אזוי ווי... די גמרא רעדט פון די תפילה וואס מ'האט געמאכט פאר די פרשת סוטה, אדער מען שרייבט עפעס א נושא וואס איז נישט... אדער מען מעג יא נעמען א קליינע שטיקל פון די תורה, עפעס אזוי, וואס איז נישט דומה.

יא, עס איז א סארט וועג פון שרייבן, אדער א סארט וועג... א סארט ציינים וואס מען הענגט אויף אין די מוסד, איך ווייס. זאגט ער אזוי, דאס איז א סארט סלאגאן, א געוויסע פסוק, א געוויסע... יא, עפעס אזוי. דו האסט דא דריי פסוקים, און דו האסט עס נישט געמאכט נאך א פעיק ספר תורה. דו מאכסט סתם עפעס א...

הלכה טו: דבק תורה נביאים וכתובים בכרך אחד

דער רמב"ם זאגט ווייטער, **"מותר לדבק תורה נביאים וכתובים בכרך אחד"**. יעצט האבן מיר געענדיגט וועגן תורה, יעצט גייט ער רעדן נאך תנ"ך. וויאזוי דיעלט מען מיט תנ"ך? זאגט דער רמב"ם אז תורה, נביאים, וכתובים קען מען מאכן דערין אין איין כרך. ס'זעט אויס אז ס'איז איין לעוועל קדושה, אדער וואס? לגבי לבוכה איז אזוי געפיל. אבער וואס יא?

אבער צווישן יעדער חומש... און וואס נאך? צווישן יעדער חומש לאזט מען דריי ליין, נביאים איז דאך דריי ליינס. נישט יעדע נביא איז דאך דריי ליינס. פון שלש עשרה איז אויך דריי ליינס. פארוואס? אם בא לחלקו חולק. אויב דו ווילסט עס צוטיילן, וועלן זיי עס צוטיילן.

אבער די אמת איז אז דער איסור איז אז מ'טאר נישט לחלק פרשיות. דאס איז נאר דא אין א ספר תורה. נישט פרשיות, מ'שרייבט עס, מ'געבט אים צווי ספרים אין איין קלף, און ער צעשניידט עס, ער מאכט עס אין צווי מגילות, צווי ספרים.

דער סדר פון נביאים וכתובים

אבער וואס איז דער סדר פון נביאים וכתובים פריער? דאס איז לכאורה ווען מ'שרייבט אלעס אויף איינמאל, דעמאלטס איז נוגע דער סדר. אבער דער סופר גייט נישט קיין סדר, ער שרייבט עס אלעס אויף איין לאנגע דף.

און אזוי, דער סדר איז א ברייתא, און דער סדר איז אזוי: יהושע ושופטים, שמואל ומלכים, ירמיה ויחזקאל, ישעיה ותרי עשר. דאס איז בערך דער סדר היסטאריש, יא? יא, לאמיר נישט אריינגיין אין דעם.

דער סדר כתובים איז רות, תהלים, איז אויך ווייטער היסטאריש. די שאלה איז וועגן איוב. און משלי וקהלת איז ווייטער, ושיר השירים איז ווייטער היסטאריש, וקינות ודניאל ומגילת אסתר ועזרא ודברי הימים. אלעס איז היסטאריש אויסער איוב, לאמיר טראכטן.

דער אמת'ער סדר איז דער סדר פון דער ברייתא וואס שטייט אין מסכת בבא בתרא. אונזערע חומשים זענען נישט געדרוקט אויף דעם סדר. אונז האבן חמש מגילות און די כתובים צוזאמען. אונז האבן אויך, אויב איך געדענק, שרייבט מען ישעיה פאר ירמיה. מ'שרייבט אין עשרים וארבע, אין די קורן עשרים וארבע גייט שוין אויף דעם סדר. די מסורה איז אביסל אנדערש ווי דעם. סאו, מ'דארף וויסן.

ישעיה איז געווען פאר ירמיה, דאס איז זיכער. יא, די גמרא זאגט א ריזן, נישט היסטאריש. ישעיה איז געווען פריער. ישעיה איז געווען עפעס בימי חזקיה פון אנהייב. יא, ישעיה איז פאר ירמיה. סאו, די גמרא זאגט א ריזן פארוואס ס'איז אויף דעם סדר, אבער ס'איז נישט ממש, נישט אינגאנצן די היסטארישע סדר. עניוועי, און אויך אונז פירן זיך נישט דעם סדר. דאס הייסט, אין אונזערע חומשים גייט נישט אזוי. אקעי.

הלכה טז: שרטוט בכתבי הקודש

דאך, הלכה, **כל כתבי הקודש, אינקלודינג תנ"ך, שרייבט מען עס אין כותבן על גבי סרגל**. מ'שרייבט עס נאר אויף סרגל. אה, **אפילו כותבן על הנייר**, אפילו מ'שרייבט נישט אויף קיין קלף, נאך אלץ דארף מען מאכן ליינס. וואס טוט מען ווען מ'שרייבט מיט די ליכט אויף **שלש תיבות לא יכתוב**? דריי ווערטער מעג מען שרייבן אן א סרגל.

יעצט איז דא א היתר. דריי תיבות מיינט ער לכאורה ווען מ'שרייבט די חומש, יא? ווען מ'שרייבט עס, פאר דריי ווערטער האט ער פארפאסט עפעס

אזוי. דאס איז אינטערעסאנט, איך ווייס נישט קלאר. וואס איז די הלכה? מיר זעען אין די גמרא אז אמאל שרייבט מען תפילין, שרייבט מען א פסוק אליינס אין א בריוו, דארף מען שרייבן מיט שרטוט. אבער מיר זעען נישט וואס איז פון רמב"ם די הלכה.

הלכה יז: קדושת כרך מיט תורה נביאים וכתובים

יעצט, **די כרך שיש בו ספר תורה נביאים וכתובים, אין קדושת ספר תורה אלא כחומש מן החומשים.** פארוואס? ס'איז א כל המוסיף גורע. זייער גוט.

חידוש: כל המוסיף גורע — צולייגן מאכט שוואכער

אויף דעם איז דער רמב"ם דין היעסק אדער נחוס. ווייל ס'איז פונקט אזוי ווי מ'לייגט... זייער אינטערעסאנט, דו נעמסט א תורה דו שרייבסט אויף איר נביאים וכתובים, ווערט עס וויניגער קדוש. דו נעמסט א תורה, דו לייגסט צו נביאים וכתובים, ווערט עס וויניגער קדוש. פלאי פלאים.

ס'זעט אויס אט ליעסט האסטו די רעכט צו שרייבן אויף א ספר תורה נביאים וכתובים. לאמיר זאגן א מענטש האט ארויסגעקומען מיט א טעכנאלאגיע צו מאכן אזא לאנגע ס��ר תורה וואס זאל אויך האבן א גאנצע משנה און תלמוד, יא, לאמיר זאגן. קען זיין מ'טאר נישט. ער האט געזאגט אז דא האסטו א רעכט צו שרייבן איין ספר מיט די נביאים וכתובים. אבער ס'ווערט א חומש. ס'ווערט א חומש, באט אט ליעסט האסטו די רעכט.

ס'קען זיין אנדערע זאכן, אזוי ווי למשל ביים מזוזה האט ער געזאגט אז מ'טאר נישט שרייבן אנדערע זאכן. קען זיין דער רמב"ם האט געזאגט, אויב איינער וויל דא אנהייבן ארייגלייגן דא איך ווייס נישט וואס, יא, פיין, געוואלדיג. ס'קען זיין אז כל יתר כנטול דמי מיינט אז מ'טאר נישט צוזאמען צולייגן, אבער לכאורה מיינט ער דאס, אז ער האט צוגעלייגט די נביאים וכתובים איז עס אויך געווארן שוואכער.

Generated by Shiur Upload Automation